

**Ārstniecības personu pakalpojumu
pieejamības nodrošināšana un diagnostisko
izmeklējumu un medicīnisko manipulāciju
iespēju nodrošināšana un kvalitātes
paaugstināšana Mārupes novadā**

Identifikācijas Nr. MND 2016/062

Mārupe, 2016. gads

Aptaujas par iedzīvotāju apmierinātību ar veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti Mārupes novadā rezultātu datu statistiskā apstrāde un analīze:

Inese Gobiņa: sabiedrības veselības speciāliste, Dr.med.; Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedras docente

Veselības aprūpes pieejamības analīze novadā un priekšlikumi:

Anita Villeruša: Dr.med.; Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedras asociētā profesore

Sagatavotais materiāls tapis sadarbībā ar Mārupes novada domi un Latvijas Sabiedrības veselības asociāciju. (Līgums Nr.13-2/1235-2016)

Publicēšanas un citēšanas gadījumā jālieto atsauce uz izmantoto materiālu.

Mārupes novada dome

Daugavas iela 29, Mārupe, Mārupes novads,

LV-2167

Tālrunis: 67934695

E-pasts: marupe@marupe.lv; marupe.info@marupe.lv

Biedrība “Latvijas Sabiedrības veselības asociācija”

Kronvalda bulvāris 9, Rīga

LV-1010

E-pasts: lsva@lsva.lv

Telefons: 67338310

Satura rādītājs

Ievads	4
Veselības aprūpes situācijas raksturojums Mārupes novadā.....	5
Veselības aprūpes nodrošināšanas piemēri Pierīgas pašvaldībās.....	18
Aptaujas datu ievākšana un respondentu raksturojums	21
Aptaujas rezultāti.....	25
Apmierinātība ar ģimenes ārstu praksi un sniegtajiem pakalpojumiem	25
Apmierinātība ar speciālistu pieejamību un sniegtajiem pakalpojumiem	37
Apmierinātība ar atsevišķu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību novadā	44
Nepieciešamība pēc atsevišķiem veselības aprūpes pakalpojumiem novadā.....	50
Vispārēji ieteikumi veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai un kvalitātes paaugstināšanai Mārupes novadā.....	54
Aptaujas rezultātu komentāri	56
Secinājumi	60
Priekšlikumi.....	62

Ievads

Mārupes novads ir strauji augoša Pierīgas reģiona teritorija. Mārupes novada administratīvajā teritorijā atrodas pieci ciemi, kuros dzīvo 80% novada iedzīvotāju: Mārupe, Jaunmārupe, Skulte, Tīraine un Vētras. Salīdzinājumā ar 1990.gadu, kad pastāvīgo iedzīvotāju skaits gada sākumā bija 9581, 2015.gadā tas jau sasniedza 17741 iedzīvotājus. Latvijā 2015.gadā vidējais iedzīvotāju blīvums bija 31 cilvēki uz 1 km², bet Mārupes novadā – 171 cilvēki uz 1 km².¹

Mārupes novadā salīdzinājumā ar Latvijas vidējiem rādītājiem demogrāfiskie rādītāji ir labāki. 2015.gadā Latvijā kopējā dzimstība bija 11,1 dzīvi dzimušie uz 1000 iedzīvotājiem, taču Mārupē – 19,1.² Latvijā mirstība 2015.gadā bija 14,4 iedzīvotāji uz 1000, bet Mārupes novadā krietni zemāka – 6,8 iedzīvotāji uz 1000.

Atšķirības starp Mārupes novadu un Latviju ir arī iedzīvotāju vecumstruktūrā. Latvijā kopumā 62,0% iedzīvotāju ir darbspējas vecumā (15 – 64 gadi), virs darbspējas vecumā – 22,9% (≥65 gadi), bet līdz darbspējas vecumam (0 – 14 gadi) attiecīgi 14,9%. Mārupes novadā iedzīvotāju vecumstruktūra ir krasi atšķirīga, proti, 24,2% ir līdz darbspējas vecumam, 63,9% – darbspējas vecumā, bet tikai 11,9% iedzīvotāju ir virs darbspējas vecumā.²

Arvien pieaugošais iedzīvotāju skaits, no kuriem lielākā daļa ir darbspējas un līdz darbspējas vecumā, vērtējams kā potenciāls Mārupes novada attīstībai. Taču pieaugošā iedzīvotāju skaita dinamika liecina par būtisku nepieciešamību izvērtēt esošos resursus un plānot nepieciešamos ieguldījumus infrastruktūras attīstībai nākotnē iedzīvotāju vajadzību un konkurētspējīgu pakalpojumu un resursu nodrošināšanā. Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība iedzīvotājiem pašvaldībā ir viens no būtiskiem elementiem lokālās kopienas attīstībā un ilgtspējā.

2016. gadā Mārupes novada pašvaldība veica aptauju, lai noskaidrotu iedzīvotāju apmierinātību ar ārstniecības personu pakalpojumu pieejamību un diagnostisko izmeklējumu, un medicīnisko manipulāciju iespēju nodrošināšanu un kvalitātes paaugstināšanas nepieciešamību Mārupes novadā.

¹ Centrālā statistikas pārvalde. *Demogrāfija 2015. Rīga, 2015.*

² Centrālā statistikas pārvalde. <http://data.csb.gov.lv/> (skatīts 01.12.2016)

Veselības aprūpes situācijas raksturojums Mārupes novadā

Saskaņā ar likuma “Par Pašvaldībām” 15. panta 6. punktu, viena no pašvaldības funkcijām ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu. Likuma 77. pantā noteikts, ka pašvaldības īpašums izmantojams attiecīgās teritorijas iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai, gan nododot to publiskajā lietošanā, gan veidojot iestādes un kapitālsabiedrības, kas nodrošina iedzīvotāju tiesības un sniedz tiem nepieciešamos pakalpojumus, tostarp arī veselības aprūpē.³

Mārupes pagasta attīstības programmā un Mārupes novada teritorijas plānojumā 2002. – 2014.gadam bija paredzēta primārās veselības aprūpes sistēmas uzlabošana novada teritorijā, proti, nodrošināt iedzīvotājiem pēc iespējas vairāk veselības aprūpes pakalpojumu novada teritorijā, tostarp sekmēt ārstu privātpraksi attīstību.

Pašvaldības mājaslapā ir uzziņa par ambulatorā medicīniskā palīdzības saņemšanas iespējām Mārupes novadā.⁴ Jāpiebilst, ka šo informāciju nebūt nav tik vienkārši atrast. **Būtu ieteicams** tīmekļa vietnes pirmā atvēruma dizainā izveidot uzskatāmāku pieeju dažādām ziņām par veselības aprūpes jautājumiem.

Mūsdienās liela daļa sabiedrības primāro informāciju meklē tieši tīmekļa vietnē. Tādēļ svarīgi būtu ne tikai uzlabot tās pieejamību, bet arī papildināt Mārupes novada mājaslapu, piemēram, ar uzziņu par novadā iespējamajiem valsts apmaksātajiem veselības aprūpes pakalpojumiem. Tāpat būtu nepieciešams uzskaitīt tuvākās specializētās ārstniecības iestādes, to adreses un telefonus, kur var vērsties pēc palīdzības traumā, vai slimības paasinājuma gadījumos, laikā, kad nestrādā novada ārstu prakses. Iedzīvotājiem noderētu arī ziņa par novada teritorijā esošajām aptiekām, to darba laikiem un adresēm, un tuvāko dežūraptieku. Mājaslapā var izvietot arī informāciju par svarīgākajiem slimību profilakses jautājumiem, kā vakcinēšanās iespējām, valsts apmaksātiem skrīningiem, kā arī novadā notiekošajām veselības veicināšanas aktivitātēm, dot saites uz dažādiem veselības izglītības un veicināšanas informatīviem materiāliem.

³ Likums “Par pašvaldībām” (06.11.2015. redakcija).. <http://likumi.lv/doc.php?id=57255>

⁴ Mārupes novads. Medicīniskā palīdzība (19.12.2016).<http://www.marupe.lv/iedzivotajiem/mediciniska-palidziba/>.

Pēc tīmekļa vietnē pieejamās informācijas, šobrīd novadā strādā seši ģimenes ārsti. Ģimenes ārstu pakalpojumus var saņemt Mārupes ambulancē, ārstu praksēs Jaunmārupē, Skultē un Tīrainē. Savus pakalpojumus Mārupes novadā nodrošina arī vairākas privātprakses kā pediatrs-neonatologs, ārsts rehabilitologs, fizioterapijas centrs un veselības komplekss Nika, kuri atrodas vienā adresē Mārupes novada Lielā ielā 19-11a, kā arī medpunkts un poliklīnika starptautiskās lidostas “Rīga” teritorijā.

Mārupes novada mājaslapā ir ievietots atgādinājums, kur un kā saņemt ģimenes ārstu un ārstu palīgu medicīniskas konsultācijas ārpus pagastā strādājošo ģimenes ārstu darba laika. Katru darbadienu no plkst.17.00 līdz 8.00 darbadienās, bet brīvdienās un svētku dienās visu diennakti to sniedz pa ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni **66016001**, kas nav paaugstinātas maksas tālrunis. Ar konsultantu var sazināties arī elektroniski pa E-pastu: medkonsultacija@gmail.com, **Skype:** medkonsultacija; **MSN Messenger:** medkonsultacija@hotmail.lv

Mājaslapā ir pieejama arī informācija, kā izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību, izmantojot glābšanas dienesta tālruni 112, kā arī Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta tālruņa numuru 113.

Mārupes dome noteikusi arī dažādus sociālā atbalsta pasākumus personām, kuras vismaz vienu gadu deklarējušas savu pamata dzīvesvietu Mārupes novada administratīvajā teritorijā un pastāvīgi dzīvo šajā deklarētajā dzīvesvietā. Starp sociālajām garantijām ir vairākas, kuras varētu attiecināt uz veselības aprūpi, piemēram:

- a) pabalsts veselības aprūpei bērnam invalīdam vai ar celiakiju slimam bērnam **EUR 150 gadā;**
- b) pabalsts vecākiem jaundzimušā rotavīrusa potes apmaksai;
- c) pabalsts aprūpei guļošām personām, kas sevi nespēj aprūpēt un bērniem invalīdiem **EUR 75 mēnesī;**
- d) pabalsts pneimokoka vakcīnas apmaksai personām, kuras sasniegušas 65 gadu vecumu;
- e) pabalsts transporta pakalpojumiem personām, kas vecākas par 70 gadiem **EUR 72 gadā;**

- f) pabalsts veselības aprūpei Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušajiem, un Afganistānas kara dalībniekiem **EUR 150 gadā**.

2010. gadā tika īstenota Mārupes iedzīvotāju aptauja, kurā tika ietverti arī atsevišķi jautājumi par veselības aprūpi novadā. Kā liecina šīs aptaujas dati, tad ar veselības aprūpes pieejamību apmierināto īpatsvars bija 48%, bet neapmierināto – 52%. Aptaujas veicēji secina, ka pašvaldībai nākotnē ir jādomā par veselības aprūpes pieejamības uzlabošanu un pakalpojumu dažādošanu.⁵ Iepazīstoties ar Mārupes novada atsevišķās teritorijās iespējamo veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu, situācija ir ļoti atšķirīga.

Mārupes ciems

Mārupes ciemā, kas iedzīvotāju ziņā ir vislielākā teritorija, 2017. gada 1. janvārī deklarētas 12191 personas, no kurām 5787 (jeb 47,5%) ir bērni un pusaudži vecumā līdz 18 gadiem. Šāda vecuma struktūra norāda, ka Mārupes ciemā dzīvo daudz ģimeņu ar bērniem.

Primāro veselības aprūpi Mārupes ciemā nodrošina ģimenes ārsti, kuri atrodas SIA “Mārupes ambulance 1” pašā tās centrā Amatas ielā 14. Šobrīd ambulancē strādā divi ģimenes ārsti. Pie ģimenes ārstes Dzintras Poišas reģistrēti 2065 pieaugušie un 347 bērni (kopā 2412 iedzīvotāji), bet pie Ritmas Gritānes – 2128 pieaugušie un 645 bērni (kopā 2773 iedzīvotāji). Abas prakses nodrošina veselības aprūpi tikai 42,5% no Mārupes ciemā deklarētajiem iedzīvotājiem.

Skaitliski lielo prakšu dēļ, šobrīd jaunu pacientu pieraksts pie esošajiem ģimenes ārstiem praktiski ir slēgts (izņemot ģimenes locekļus). Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 1529 “Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”, ģimenes ārsts var nepieņemt pacienta reģistrācijai savā praksē ja tajā jau ir 1800 reģistrētu pacientu

⁵Mārupes iedzīvotāju aptauja, 2010.

http://www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/3236/Marupes_iedzivotaju_aptaujas_atkaite.pdf

vai 800 bērnu, izņemot, kad jāreģistrē jau reģistrēta pacienta bērni, vecāki vai laulātie un ģimenes ārsta darbības pamatteritorijā dzīvojoši pacienti.⁶

Pēc Mārupes ciemā deklarēto iedzīvotāju skaita šeit vajadzētu strādāt septiņiem ģimenes ārstiem, turklāt ļoti vēlams, ka kāds no ģimenes ārstiem būtu ar specializāciju pediatrijā.

Mārupes ambulancē nodrošina iespēju saņemt tikai feldšera akušiera un stomatologa pakalpojumus kā arī nodot klīniskās analīzes. Būtu jāapsver iespēja ambulancē nodrošināt plašāku speciālistu pieejamību.

Ambulance atrodas Līvānu tipa divstāvu mājas renovētās telpās. Ambulanci var sasniegt ar sabiedrisko transportu, pieturvieta atrodas ~ 300 metru attālumā. Ambulances priekšā un pagalmā iespējams bez maksas novietot automašīnu. Invalīdiem ar kustību traucējumiem piekļuve pirmajā stāvā esošajiem speciālistiem nodrošināta pa izbūvētu trapu. Taču piekļuve 2. stāvā strādājošiem speciālistiem ir problemātiska, jo starp stāviem nav lifta.

Ģimenes ārstu darbs organizēts tikai darbadienās piecas reizes nedēļā: pirmdienā, trešdienā, piektdienā no plkst. 8.00-14.00; (dežūrpersonāls no plkst. 14.00 –16.00) un otrdienā, ceturtdienā no plkst. 15.00 – 20.00; (dežūrpersonāls no plkst. 12.00 – 15.00). Praktiski ārstniecības personu pieejamība ir 8 stundas dienā – trīs reizes nedēļā no plkst. 8.00– 16.00, bet divas reizes nedēļā no 12.00– 20.00. Tas nozīmē, ka strādājošiem iedzīvotājiem ir visai ierobežota pieejamība saņemt profesionālu padomu pēc darba dienas beigām.

Uz izkārtnes norādīta informācija, ka neatliekamās medicīnas palīdzības nepieciešamības gadījumā jāzvana pa tālruņa numuriem 03, 112, 113. Norādīts arī Veselības ministrijas un Nacionālā veselības dienesta medicīnisko padomu tālrunis un divi ģimenes ārstu konsultatīvie stacionārie tālruņa numuri.

⁶ Nacionālais Veselības dienests. Ģimenes ārsti atbilstoši teritorijām (18.01.2017). <http://www.vmnvd.gov.lv/lv/469-veselibas-aprupes-pakalpojumi/gimenes-arsti/gimenes-arsti-atbilstosi-teritorijam>

Uzgaidāmās telpas 1. stāvā ir apmierinošas, bet 2. stāvā šauras, izgaismotas tikai caur atvērtām kabinetu durvīm. Kabinetus atdalošās konstrukcijas ir ar nepietiekamu skaņu izolāciju, tādēļ pacienti, kuri gaida rindā, var dzirdēt sarunu kabinetā.

Ārstu un procedūru kabineti iekārtoti pieticīgi un aprīkoti ar pašām nepieciešamākajām tehnoloģiskajām ierīcēm. Infekcijas slimību profilakse tiek panākta, nodalot veselo pacientu apmeklējuma laikus.

Ieteikums. Ņemot vērā lielo pierakstīto pacientu skaitu esošajās ģimenes ārstu praksēs un lielo deklarēto Mārupes ciema iedzīvotāju skaitu, kuri nav izvēlējušies ārstu pēc dzīvesvietas, iesakām rast motivāciju un aktīvi atbalstīt jaunu ģimenes ārstu prakšu atvēršanu.

Apsvērt iespēju ārstu prakses izvietot piemērotākās un plašākās telpās. Racionālāk plānot ārstu prakšu darba laiku, nodrošinot pieņemšanas biežāk vakara stundās un sestdienās, kas palielinās pieejamību strādājošajiem iedzīvotājiem.

Tā kā Mārupes ciemā 47,5% no deklarētajām personām ir bērni, apsvērt iespēju ciemā atvērt pediatra praksi.

Jaunmārupes ciems

Jaunmārupes ciems ir otra iedzīvotāju skaita ziņā lielākā apdzīvotā vieta. 2017. gada 1. janvārī tajā deklarētas 2907 personas, no tām 798 personas vecumā līdz 18 gadiem, kas sastāda 27,5% no visiem iedzīvotājiem.

Primāro veselības aprūpi sniedz SIA “Ārstu prakse Mazcena 21”, kuras adrese ir Mazcenu aleja 33/3, Jaunmārupe, Mārupes nov., LV-2166.

Jaunmārupes ciemā primāro veselības aprūpi nodrošina divi ārsti. Pie ģimenes ārstes Anitas Vinteres reģistrēti 1925 iedzīvotāji (1793 pieaugušie un 132 bērni), bet pie Daigas Žagares, kurai ir gan ģimenes ārsta, gan pediatra specializācija pierakstīti 1873

pieaugušie un 961 bērni. Tieši specializācija pediatrijā nodrošina, ka šajā ārsta praksē pierakstīto bērnu skaits ir vislielākais.

Kopumā primārās aprūpes pakalpojumus pie Jaunmārupes ciema ārstiem saņem 1,6 reizes vairāk iedzīvotāju, nekā deklarēti šajā dzīvesvietā. Iespējams, ka daļa no pierakstītajiem dzīvo blakusesošajos ciemos.

Ārstu prakses darba laiks ir piecas dienas nedēļā: pirmdienā, ceturtdienā, piektdienā no plkst. 8.00–18.00; otrdienā un trešdienā no plkst. 8.00–20.00.

Ģimenes ārstu pakalpojumu pieejamība Jaunmārupē ir labāk organizēta nekā Mārupes ciemā. Ja viena no ārstēm strādā priekšpusdienā, tad otra pieņem pacientus pēcpusdienā. Kopumā visas piecas darba dienas ārstu prakses ir pieejamas no plkst. 8.00–12.00, trīs dienas nedēļā no plkst. 14.00–18.00 un divas dienas nedēļā darba laiks ir no plkst. 14.00–20.00. Arī Jaunmārupē vietējo ģimenes ārstu pakalpojumi nav pieejami sestdienās.

Anitas Vinteres pieņemšanas laiki:

Pirmdiena un ceturtdiena no plkst. 14.00–18.00

Otrdiena un piektdiena no plkst. 8.00–12.00

Trešdiena no plkst. 16.00–20.00

Daigas Žagares pieņemšanas laiks:

Pirmdiena un ceturtdiena no plkst. 8.00–12.00

Otrdiena no plkst. 16.00–20.00

Piektdiena no plkst. 14.00–18.00

Trešdienā no plkst. 8.00–12.00 (zīdaiņu profilakses laiks)

Pēc iepriekšēja pieraksta Jaunmārupes ciema ārstu praksē otrdienās no plkst. 16.00 iespējams saņemt arī ginekoloģes un dzemdību speciālistes Guntas Dāles pakalpojumus. Laboratorisko analīžu noņemšana organizēta trīs reizes nedēļā: pirmdienās, trešdienās, piektdienās no plkst. 8.00–9.00. Taču arī šeit netiek piedāvāti citu speciālistu pakalpojumi, lai gan tas būtu iespējams dēļ labāka nodrošinājuma ar telpām.

Ārstu prakse izvietota 2013. gadā ekspluatācijā nodotas sabiedriskas ēkas 1. stāvā. Ārstu praksi var sasniegt ar sabiedrisko transportu, pieturvieta atrodas ~ 200 metru attālumā. Pie prakses ir autostāvvietā.

Uzgaidāmās telpas ir plašas un gaišas, atsevišķi nodalīta teritorija bērnu pieņemšanai. Kabineti ir plaši ar pietiekamu skaņu izolāciju. Ārstu un procedūru kabinetu interjers ir praktisks un reizē moderns. Bez minimāli nepieciešamā aprīkojuma un tehnoloģiskajām ierīcēm ārstu rīcībā ir arī elektrokardiogrāfs, spirometrs u.c., kas paplašina diagnostikas iespējas.

Iespējams, ka tieši mūsdienīgās telpas ir viens no nozīmīgajiem faktoriem, kā rezultātā Jaunmārupes ciemā ģimenes ārstus ir izvēlējušies vairāk iedzīvotāju, nekā ciemā ir deklarēti. Priekšrocība ir arī ģimenes ārsta specializācija pediatrijā, pie šī ārsta pierakstījušies par 20,4% vairāk bērnu nekā deklarēti Jaunmārupē. Pieejamo plašo telpu dēļ, iespējams, ir nepieciešams apsvērt nākotnē šeit piedāvāt vēl citu speciālistu konsultācijas, kas uzlabotu gan pieejamību, gan ārstēšanas kvalitāti, gan iedzīvotāju apmierinātību.

Tīraines ciems

Mārupes novada Tīraines ciemā 2017. gada 1. janvārī deklarētas 1438 personas, no tām 312 personas (21,7%) vecumā līdz 18 gadiem.

Primāro veselības aprūpi sniedz Valdas Bērziņas ģimenes ārsta prakse, kuras atrašanās adrese ir Tīraine, Viršu iela 6, Mārupes novads, LV-2167.

Šobrīd pie ģimenes ārstes reģistrējušies 1948 iedzīvotāji, no kuriem 1600 ir pieaugušie un 348 bērni. Reģistrēto pacientu skaits par 510 pārsniedz ciemā deklarēto iedzīvotāju skaitu. Ārstes praksē ir iespējams saņemt arī stomatologa pakalpojumus un nodot klīniskās analīzes. Taču uz konsultācijām pie jebkura cita speciālista jādodas citur.

Ārstu prakse (ambulance) izvietota no silikāta ķieģeļiem būvēta nama ar aizrestotiem logiem vienā spārnā, bet otrā ēkas daļā atrodas Mārupes komunālo pakalpojumu birojs. Tuvumā esošie iedzīvotāji ambulanci var sasniegt ar kājām, bet Vecozolu namu iedzīvotāji – ar privāto transportu. Ambulances priekšā ir iespēja novietot automašīnu.

Ģimenes ārsta pieņemšanas laiki ir piecas reizes nedēļā pa četrām stundām. Pirmdienā, trešdienā un piektdienā ārste pieņem pacientus no plkst. 8.00– 12.00, savukārt otrdienā un ceturtdienā no plkst. 15.00–19.00, pie tam ceturtdiena paredzēta bērnu pieņemšanai. Līdz ar to var secināt, ka ārsta pakalpojumu pieejamība Tīraines ciema iedzīvotājiem ir sliktāka nekā Mārupes un Jaunmārupes ciemu iedzīvotājiem.

Ēka pielāgota ārsta prakses minimālajām vajadzībām. Invalīdiem ar kustību traucējumiem piekļuve nodrošināta pa izbūvētu trapu. Uzgaidāmās telpas izgaismotas tikai caur atvērtām kabinetu durvīm. Kabinetus atdalošās konstrukcijas ir ar nepietiekamu skaņu izolāciju. Tualete slēgta. Ārstu un procedūru kabineti iekārtoti pieticīgi un aprīkoti ar pašām nepieciešamākajām tehnoloģiskajām ierīcēm.

Ieteikums. Nākotnē būtu vēlams apsvērt, kā pagarināt pieņemšanu darba laiku. Tas zināmā mērā iespējams, mērķtiecīgāk plānojot un izmantojot ārsta palīgus vai medmāsas, viņus vairāk iesaistot patstāvīgā profilakses un veselības veicināšanas darba nodrošināšanā. Lai uzlabotu veselības aprūpes speciālistu pieejamību vakara stundās un brīvdienās, pastāv iespēja, izstrādāt sadarbības modeli starp novadā esošajām ārstu praksēm.

Skultes ciems

Skultes ciems, pēc to iedzīvotāju skaita, ir mazākais Mārupes novadā, kurā atrodas ārsta prakse. Kopējais deklarēto iedzīvotāju skaits 2017. gada 1. janvārī bija 1150, no tiem 199 personas vecumā līdz 18 gadiem.

Primāro veselības aprūpi sniedz ģimenes ārste Ausma Āne, kuras prakses adrese ir Skulte 17– 2/3, Mārupes novads, LV-2108.

Pie ģimenes ārstes reģistrēto pieaugušo pacientu skaits – 1158, bērni – 169, kas ir vairāk nekā Skultē deklarētie iedzīvotāji.

Ģimenes ārsta kabinets izvietots piecstāvu bloka dzīvojamās mājas 1. stāvā un pirmreizējam apmeklētājam grūti atrodams, jo trūkst informatīvas norādes par medicīnas pakalpojumu sniegšanu konkrētajā vietā. Logā izvietota informācija par to kur pacientam griezties pēc medicīniskās palīdzības brīvdienās un ārpus ārsta darba laika, aicinot zvanīt uz Veselības ministrijas un Nacionālā veselības dienesta (NVD) medicīnisko padomu tālruni.

Tuvumā esošie iedzīvotāji ambulanci var sasniegt ar kājām, bet citi ar sabiedrisko vai privāto transportu. Ģimenes ārstes prakse atvērta katru darba dienu astoņas stundas. Darba laiks pirmdienā, trešdienā un piektdienā ir no plkst. 8.00–16.00, bet otrdienā un ceturtdienā no plkst. 11.00–19.00.

Savukārt ģimenes ārsts pieņem četras stundas dienā: pirmdienā, trešdienā un piektdienā no plkst. 8.00–12.00, ar īpašu norādi, ka akūtie slimnieki var griezties pēc palīdzības no plkst. 9.00–10.00, bet no plkst. 13.00–14.00 tiek sniegtas konsultācijas pa telefonu.

Savukārt otrdienā un ceturtdienā ārsts pieņem no plkst. 15.00–19.00, atvēlot īpašu pirmo stundu akūtajiem slimniekiem, bet telefona konsultācijām laiku no plkst. 14.00–15.00. Katru darba dienu no plkst. 9.00–15.00 var pieteikt mājas vizītes.

Invalīdiem ar kustību traucējumiem piekļuve ārsta praksei paredzēta, izmantojot kāpņutelpā izbūvētu palīgierīces palīdzību.

Uzgaidāmā telpa ir ļoti šaura, izgaismotas tikai caur atvērtām kabinetu durvīm ar sliktām ventilācijas iespējām un sliktu skaņas izolāciju. Ārsta un procedūru kabinets iekārtots ļoti pieticīgi, tikai pats minimāli nepieciešamais aprīkojums un tehnoloģijas.

Tādēļ nākotnē būtu nepieciešams apsvērt iespēju rast ārsta praksei piemērotākas telpas.

Bez minētajām ģimenes ārstu praksēm Mārupes novadā medicīnas pakalpojumus piedāvā jau augstāk pieminētie uzņēmumi, kā “Starptautiskā lidosta Rīga”, medpunkts, ”Aviamed”, SIA, poliklīnika, Kristīnes Stuģes ārsta prakse pediatrijā un neonatoloģijā, Guntas Ozoliņas – ārstes- rehabilitoloģes prakse kompleksā “Nika”, SIA “Medsport” fizioterapijas centrs. Mārupes ciemā un Jaunmārupē ir aptiekas

Mārupes novada sociālais dienests regulāri sociālo pakalpojumu ietvaros sniedz arī pakalpojumus, kas saistīti ar veselības stāvokļa uzlabošanu. Publiskajā pārskatā par 2015. gadu minēts, ka ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija nodrošināta 8 bērniem, 3 bērni sakarā ar vardarbību saņēmuši krīzes centra palīdzību, valsts nodrošinātu sociālās rehabilitācijas pakalpojumus ir saņēmis 31 iedzīvotājs, 636 sniegtas psihologa konsultācijas, fizioterapeita grupu nodarbībās iesaistītas 77 personas, bet fizioterapeita vizītes dzīvesvietā veiktas pie 117 iedzīvotājiem savukārt

ergoterapeita konsultācijas un nodarbības saņēmuši 187 iedzīvotāji.⁷ Pašvaldība ir aktīva atbalstītāja arī pasākumiem, kas saistīti ar veselīgu un aktīvu dzīvesveidu. Tiek atbalstīti dažādi izglītības un sporta pasākumi, gan skolēniem, gan citām mērķa grupām, tiek investēts infrastruktūras attīstīšanā. Novadā 2016. gadā izstrādāta Sporta un aktīvas atpūtas attīstības stratēģija 2016.–2020. gadam, kuras viens no mērķiem ir veicināt novadā veselīgu dzīvesveidu un visu paaudžu iedzīvotāju saliedētību.⁸ Sakarā ar straujo iedzīvotāju skaita, tostarp bērnu skaita, pieaugumu novadā liela vērība pievērsta izglītības iestāžu optimizēšanai, veiktas skolu pārbūves un pirmsskolu iestāžu celtniecība.

Taču jāvērs uzmanība, ka pieaugošais iedzīvotāju skaits prasa pilnveidot veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu. Kā labais piemērs jāmin jaunās telpas ārstu praksēm Jaunmārupes ciemā, kas ievērojami uzlaboja iedzīvotāju apmierinātību. Taču nākotnē jādomā, kā uzlabot veselības aprūpes pakalpojumu klāstu, kvalitāti un pieejamību novadā kopumā. Atbilstoši pieaugošajam iedzīvotāju skaitam novadā būtu jāatver jaunas ģimenes ārstu prakses. Pašvaldība varētu apsvērt iespēju investēt jaunu telpu būvniecībā vai pielāgošanā novada centrā, kurās savas prakses varētu atvērt gan ģimenes ārsti, gan varētu slēgt līgumus ar pieprasītākajiem speciālistiem.

Jāņem vērā, ka veselības aprūpe pēdējos gados ir strauji attīstījusies arī kā biznesa vide. Strauji pieaugošais gados jaunu, maksātspējīgu iedzīvotāju skaits novadā, kā arī galvaspilsētas un lidostas tuvums, ir labs priekšnoteikums, lai veiksmīgi piesaistītu arī ārvalstu klientus, un radītu jaunas darbavietas veselības aprūpes pakalpojumu jomā.

⁷Mārupes novada Dome 12/31/2015. Mārupes novada publiskais pārskats 2015. http://www.marupe.lv/wp-content/uploads/2016/07/publiskais-parskats_2015_konsol-002.pdf

⁸ Mārupes novads (07.03.2016 <http://www.marupe.lv/marupes-novada-dome-apstiprinajusi-sporta-un-aktivas-atputas-attistibas-strategiju-2016-2020-gadam/>)

Veselības aprūpes nodrošināšanas piemēri citās Pierīgas pašvaldībās

Salīdzināšanai daži piemēri no veselības aprūpes pakalpojumu klāsta, kas tiek nodrošināti citos Pierīgas novados.

Olaines novads, līdzīgi kā Mārupes novads, atrodas Pierīgā, un tajā dzīvo 19685 iedzīvotāji. Primāros veselības aprūpi nodrošina 10 ģimenes ārstu prakses, taču novada iedzīvotājiem Olaines veselības centrā ir pieejami arī speciālisti un diagnostiskie izmeklējumi, darbojas dienas stacionārs. Konsultācijas nodrošina ķirurgs, traumatologs, ginekologs, dzemdību speciālists, neirologs, oftalmologs, otolaringologs, dermatovenerologs, psihiatrs. Pacienti ir iespēja veikt rentgenoloģiskos un ultrasonogrāfijas izmeklējumus, sirds-asinsvadu sistēmas funkcionālos izmeklējumus, veikt analīzes un spirogrāfiju.

Olaines veselības centrs plāno sadarbību ar SIA „Veselības centrs 4” un Medicīnisko sabiedrību „Pulss 5”, lai piedāvātu iedzīvotājiem pieprasītākos speciālistu maksas pakalpojumus, piem.: endokrinologu, urologu u.c.

Ķekavas novadā, kurš iedzīvotāju skaita ziņā ar 22 745 deklarētām personām ir tikai nedaudz lielāks par Mārupes novadu, primāro veselības aprūpi nodrošina 11 ģimenes ārstu prakses. Ķekavas ambulancē bez zobārsta un ginekologa pieņem arī tādi citi speciālisti kā: acu ārsts, dermatologs, urologs, ausu, kakla, otorinolaringologs (LOR) un endokrinologs. Tiek piedāvātas arī dažādas rehabilitācijas iespējas un ultrasonogrāfiskā izmeklēšana. Pieteikšanās pie speciālistiem ir pēc pieraksta, tie pārsvarā ir maksas pakalpojumi.

Katru darbadienu pieejami laboratorijas un procedūru kabineta pakalpojumi.

Speciālistu piekļuves uzlabošanai novada teritorijā Valdaučos ir atvērta „Veselības centra 4” filiāle, kurā ir pieejami valsts apmaksātie medicīnas pakalpojumi, kurus nodrošina kardiologs, traumatologs – ortopēds, divi neirologi, divi psihiatri, dermatovenerologs, rehabilitologs, fizioterapeits un ķirurgs. Šeit arī iespējams veikt ultrasonogrāfijas izmeklējumus.

Pozitīvs piemērs mūsdienu prasībām atbilstošas kvalitātes un pieejamības ziņā ir veselības aprūpes nodrošināšana Ādažu novadā.

PSIA “Ādažu slimnīca” ir 100% Ādažu novada domes uzņēmums, kura kapitālā dome ir ieguldījusi ēku, un kurš darbojas šādā statusā kopš 80-tajiem gadiem. No 2003. gada pašvaldības uzņēmums ir īstenojis vairākus projektus, kas saistīti ar ēkas rekonstrukciju, aprīkojuma modernizāciju ar mērķi nodrošināt kvalitatīvu veselības aprūpes pieejamību novadā. Pavisam nesen 2010. gadā uzsāka Ādažu poliklīnikas renovācijas 4. kārtu, lai turpinātu attīstīt Ādažu slimnīcas veselības aprūpes centru. Slimnīca šobrīd sniedz gan primārās, gan sekundārās un mājas aprūpes pakalpojumus, tās sastāvā ir ambulatorā aprūpe ar poliklīniku un dienas stacionāru.

Galvenais pakalpojumu pircējs ir VM Nacionālais veselības dienests, kurš pērk pakalpojumus sekundārajā ambulatorajā un primārajā veselības aprūpē. Ādažu novadā dzīvo 10 524, taču piedāvāto medicīnisko pakalpojumu klāsts ir tik daudzveidīgs, ka tas piesaista arī tuvējos Rīgas reģiona iedzīvotājus. Ādažu poliklīnikā pieejami primārās aprūpes ārsta un vēl 10 citu speciālistu, kā ķirurga, oftalmologa, ginekologa, dermatologa, endokrinologa, kardiologa, alergologa, neirologa, endoskopista, otolaringologa pakalpojumi. Poliklīnikā darbojas palīgkabineti, kuros var veikt diagnostiskos tādu izmeklējumus kā: ultrasonogrāfiju, rentgenu, kompjūtertomogrāfiju, doplerogrāfiju, ehokardiogrammu un elektrokardiogrammu. Ādažu slimnīcas telpās atrodas arī vairākas privātprakses, tostarp trīs ģimenes ārstu prakses, zobārstu prakses, fizioterapeits, SIA “Nacionālais Medicīnas Serviss-Laboratorija” un SIA “Ādažu privātslimnīca”.

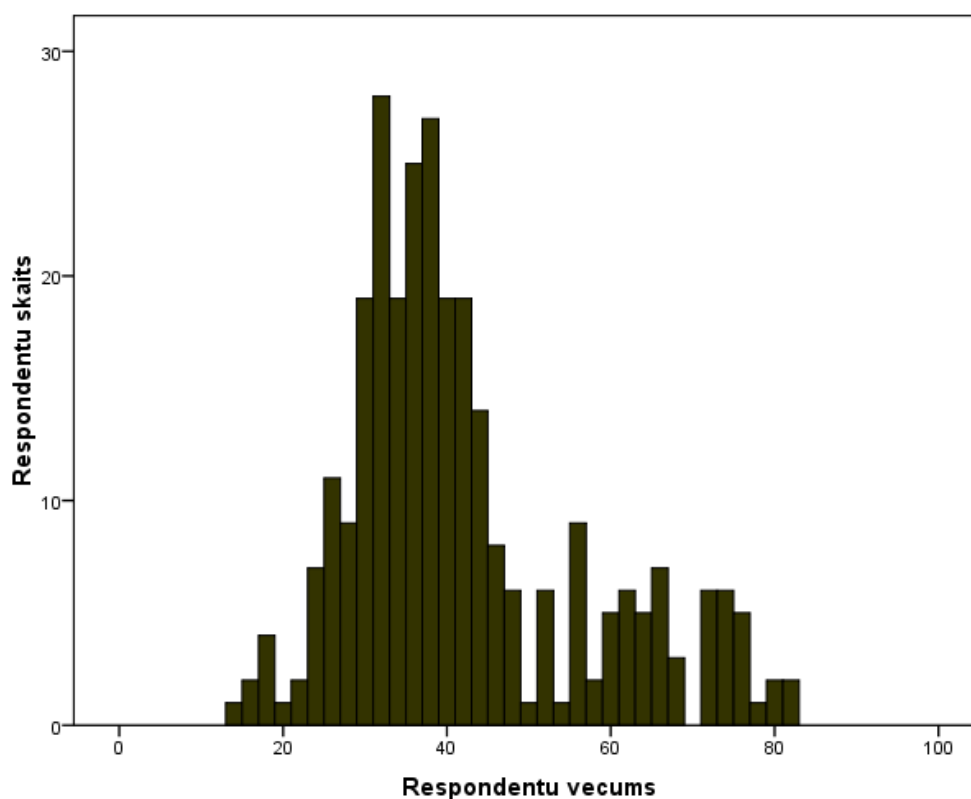
Dienas stacionārā tiek veiktas dažādas ķirurģiskas manipulācijas, veiktas manipulācijas traumatoloģijā-ortopēdijā, ginekoloģijā, sniegti proktologa pakalpojumi. Daļa šo pakalpojumu ir gan valsts apmaksāti, gan arī kā maksas pakalpojumi.

Aptaujas datu ievākšana un respondentu raksturojums

Datu ievākšana tika veikta laikā no 2016. gada 15. aprīļa līdz 30. jūnijam. Kopumā tika aptaujāti 324 respondenti. 62,7% (n = 203) anketu tika ievāktas elektroniskā formātā, izmantojot Mārupes novada pašvaldības mājas lapu, bet atlikusī daļa (n = 121) aptaujas anketu tika ievāktas papīra formātā, izdalot tās respondentiem ģimenes ārstu praksēs.

No aptaujātajiem respondentiem 81,9% ir sievietes (n=254), bet 18,1% - vīrieši (n=56). Respondentu mediānas vecums ir 38,0 gadi (min. 14 gadi; maks. – 82 gadi). Aptaujāto respondentu īpatsvars virs darbspējas vecumā (≥ 65 gadi) bija 10,7%. 1.attēlā ir parādīts visu aptaujāto respondentu skaita sadalījums pēc vecuma.

1.att. Aptaujāto respondentu skaita sadalījums pēc vecuma

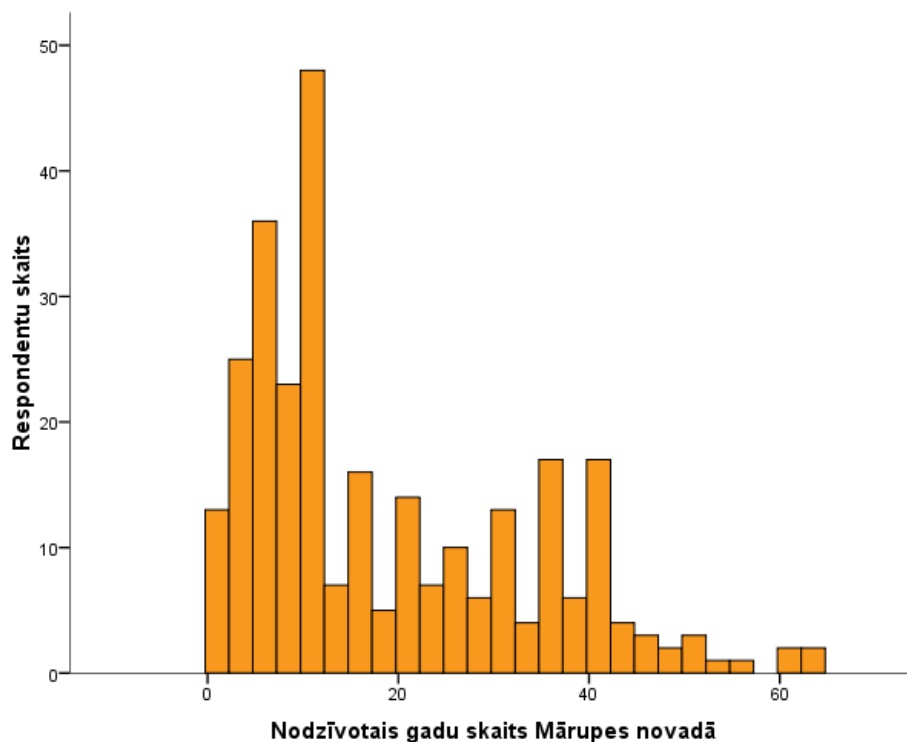

Turpmākā datu analīzē aptaujāto vecums ir kategorizēts respondentu skaita ziņā trīs līdzīgās grupās (tercilēs): (1) 14 – 33 gadi, (2) 34 – 41 gadi, (3) ≥ 42 gadi.

Aptaujāto respondentu mediānais gadu skaits, kas nodzīvots Mārupes novadā, sasniedz 11,0 gadus (maksimālais – 64 gadi, bet minimālais – 0,5 gadi).

2.attēlā ir redzams visu aptaujāto respondentu skaita sadalījums pēc nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā.

2.att. Aptaujāto respondentu skaita sadalījums pēc nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā

Lai noskaidrotu dažādu ar veselības aprūpes pakalpojumiem saistītu faktoru saistību ar Mārupes novadā nodzīvoto gadu skaitu, nodzīvoto gadu ilgums tika sadalīts tercīlēs, kur katrā no grupām ietilpst 1/3 no visiem respondentiem: (1) 0,5 – 8 gadi, (2) 9 – 21 gadi, (3) 22 – 64 gadi.

Starp aptaujāto iedzīvotāju vecumu un nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā pastāv statistiski ticama vidēji cieša korelācija ($r = 0,51$; $p < 0,001$).

Attiecībā uz pētītajiem kvantitatīvajiem jautājumiem par veselības pakalpojumu pieejamību un kvalitāti ar t-testa palīdzību tika noskaidrots, vai pastāv statistiski ticamas atšķirības, ņemot vērā vidējo vecumu un nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā starp apmierināto un neapmierināto respondentu daļu.

Rezultātu daļā aprakstīts apmierināto respondentu sadalījums vecumgrupās un pēc nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā, nosakot procentuālās atšķirības starp

grupām un izvērtējot 95% ticamības intervālu. Visiem izmantotajiem statistikas testiem statistiskās ticamības noteikšanai tika izvēlēts būtiskuma līmenis $p < 0,05$.

Aptaujas analīzē tika veikta arī informācijas kvalitatīva analīze, ņemot vērā, ka lielākajā daļā jautājumu par veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti respondentiem bija iespēja sniegt arī savus priekšlikumus, komentārus.

No visiem aptaujātajiem 47,2% ir pierakstīti kādā no ģimenes ārsta praksēm Mārupes ciemā, bet 31,2% – Jaunmārupē, bet daudz mazāk Tīrainē – 9% un Skultē – 1,2%. Rīgā pie ģimenes ārsta bija pierakstīti 7,7% no visiem aptaujātajiem. Pa vienam respondentam pie ģimenes ārsta bija pierakstīti Ķekavā (0,3%) un Talsos (0,3%), bet diviem aptaujātajiem (0,6%) ģimenes ārsta pieraksts bija Piņķos. 6 respondenti jeb 1,9% no visiem aptaujātajiem sava ģimenes ārsta prakses vietu nebija atzīmējuši.

1.tab. Respondentu sadalījums pēc ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas

Ģimenes ārsta prakses pieraksta vieta	Respondentu skaits	%
Mārupe	153	47,2%
Jaunmārupe	101	31,2%
Tīraine	29	9,0%
Skulte	4	1,2%
Rīga	25	7,7%
Cits	6	1,8%
Neatbildējušie	6	1,9%
Kopā	324	100%

No tālākās datu analīzes tika izslēgti respondenti, kas savu pieraksta vietu pie ģimenes ārsta nebija atzīmējuši vispār, kā arī respondenti ($n = 35$; 10,8%), kas bija pierakstījušies pie ģimenes ārsta ārpus Mārupes novada. Tādejādi datu analīzē, kuras mērķis bija noskaidrot apmierinātību ar ārstniecības pakalpojumu pieejamību un kvalitāti Mārupes novadā, galīgais kopējais iekļauto respondentu skaits bija 289.

Datu analīzē tika salīdzinātas respondentu sniegtās atbildes atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas. Tā kā respondentu skaits Mārupes un Jaunmārupes ciemos ir pietiekošs, lai veiktu detalizētāku analīzi, tad vizuāli rezultāti ir atspoguļoti, salīdzinot šos divos ciemus, kas pēc iedzīvotāju skaita, Mārupes novadā arī ir vislielākie.

Pēc veiktās aptaujas datiem nevar pilnībā droši apgalvot, ka ģimenes ārsta prakses pieraksta vieta atbilst konkrētai respondenta dzīvesvietai Mārupes novadā, jo

aptaujā tika uzdoti jautājumi par ģimenes ārsta prakses pieraksta vietu un nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā kopumā.

Tomēr tā kā no datu analīzes tika izslēgti respondenti, kuriem ģimenes ārsta prakses pieraksta vieta bija ārpus Mārupes novada, tad, valodas labskanības dēļ, lai būtu vieglāk uztvert tekstu, turpmāk respondenti, kuriem, piemēram, ģimenes ārsta prakses pieraksta vieta ir norādīta – Mārupes ciems, ir tekstā saukti kā Mārupes iedzīvotāji vai attiecīgi Jaunmārupes, Skultes un Tīraines iedzīvotāji.

Ja dati tiek apkopoti un aprakstīti par visiem respondentiem kopumā neatkarīgi no konkrētās dzīvesvietas, tiek lietots vietvārds – Mārupes novads.

Aptaujas rezultāti

Apmierinātība ar ģimenes ārsta praksi un sniegtajiem pakalpojumiem

Aptaujas sākumā, iepriekš noskaidrojot ģimenes ārsta pieraksta vietu, respondentiem tika uzdoti atvērtie jautājumi par motivējošiem un traucējošiem faktoriem ģimenes ārsta prakses izvēlē Mārupes novadā.

Lielākā daļa no visiem atbildējušiem respondentiem, kuriem ģimenes ārsta pieraksts ir Mārupes novadā, savos komentāros kā galveno faktoru ģimenes ārsta prakses vietas izvēlē norādījuši fizisko pieejamību – ģimenes ārsta prakses atrašanos savā dzīvesvietā. Atsevišķos gadījumos ģimenes ārsta prakses izvēlē atzīmēta personiski novērtētā ārsta profesionalitāte vai saņemtās labās atsauksmes.

Atsevišķi tika analizēti respondenti, kuru izvēlēta ģimenes ārsta prakses vieta atrodas ārpus Mārupes novada (n=29). Komentārus par faktoriem, kas traucējuši saņemt ģimenes ārsta pakalpojumus novadā, bija devuši gandrīz visi (n=27) aptaujātie no šīs respondentu grupas. Šo respondentu vecuma amplitūda bija no 15 – 58 gadiem, vidējais vecums – 38,3 gadi, bet 61,8% respondentu bija vecumā no 30 – 40 gadiem. Jāatzīmē, kas veicot detalizētāku neatbildējušo respondentu analīzi, visi 29 respondenti, kas bija atzīmējuši, ka ir pierakstījušies pie ģimenes ārsta ārpus Mārupes novada, bija atzīmējuši nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā, kas liecina, ka viņi tiešām dzīvo Mārupes novadā. Tikai 3 no 29 respondentiem bija norādījuši, ka Mārupes novadā nodzīvojuši līdz vienam gadam. Tādejādi ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas atrašanās ārpus Mārupes novada nevarētu būt izskaidrojama ar neseno pārcelšanos uz dzīvi Mārupes novadā. Lielākā daļa šo respondentu atzīmējuši nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā no 5 līdz 10 gadiem.

Ņemot vērā šo respondentu sniegtos komentārus par ģimenes ārsta prakses izvēles traucējošiem iemesliem savā novadā, kā biežāk minētie subjektīvi traucējušie faktori tika minēti:

1) ģimenes ārsta prakšu ierobežotais skaits, piemēram:

“Nav ārstu”; “Nepietiekams ģimenes ārsta privātprakšu skaits.”; “Maz ārstu, daudz pacientu.”; Ierobežota izvēle.”, “Nevarējām atrast mūsdienīgu ģimenes ārsta praksi, esošie jaunos pacientus nepieņem.”

- 2) informācijas trūkums par pieejamiem primārās veselības aprūpes pakalpojumiem, piemēram:

“Par maz informācijas par atsevišķajiem ģimenes ārstiem.”; “Trūkst informācijas.”, “Nevienu nepazīstu.”

- 3) neuzticība ģimenes ārstu profesionalitātei, piemēram:

“Ļoti maz speciālistu, kas būtu tiešām kompetenti.”; “Negatīvas atsauksmes par speciālist.”, “Nav pārliecības par kompetenci.”

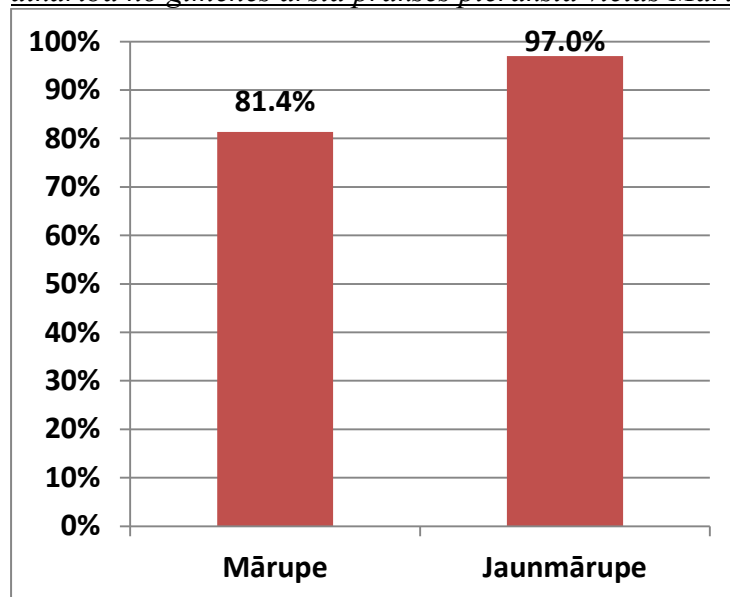
- 4) speciālistu bērnu aprūpē/pediatru trūkums, piemēram:

“Mārupē nepieciešams pediatrs!”; “Nav labu un profesionālu pediatru.”; “Trūkst speciālistu ar labām atsauksmēm tieši pediatrijā [..]”; “Nav labu un profesionālu pediatru un ģimenes ārstu. Tie, kas pieejami, diemžēl ir ar sliktām atsauksmēm, it īpaši bērniem.”

Viena aptaujātā sieviete, no respondentu grupas, kurai ģimenes ārsta pieraksts nav Mārupes novadā, atzīmējusi, ka “pārāk labi patīk esošais ģimenes ārsts.” Iespējams, ka sieviete, pārceļoties dzīvot uz Mārupes novadu, tādejādi izvēlējusī nemainīt savu iepriekšējo ģimenes ārstu. Kāda aptaujātā sieviete, kurai ģimenes ārsta pieraksts ir Rīgā, norādījusi, ka “ikdienā ir jābrauc uz Rīgas centru”, kur, iespējami, atrodas viņas darbavieta. Divas aptaujātās sievietes, kuras dzīvo Mārupes ciemā, bet ģimenes ārsta pieraksta vieta ir Rīgā, norādījušas uz nepieciešamību Mārupē veidot atbilstošu veselības centru ar “[..] augsti kvalificētiem ārstiem”, kur “[..] vienuviet varētu saņemt būtiskākos pakalpojumus, īpaši bērniem.”

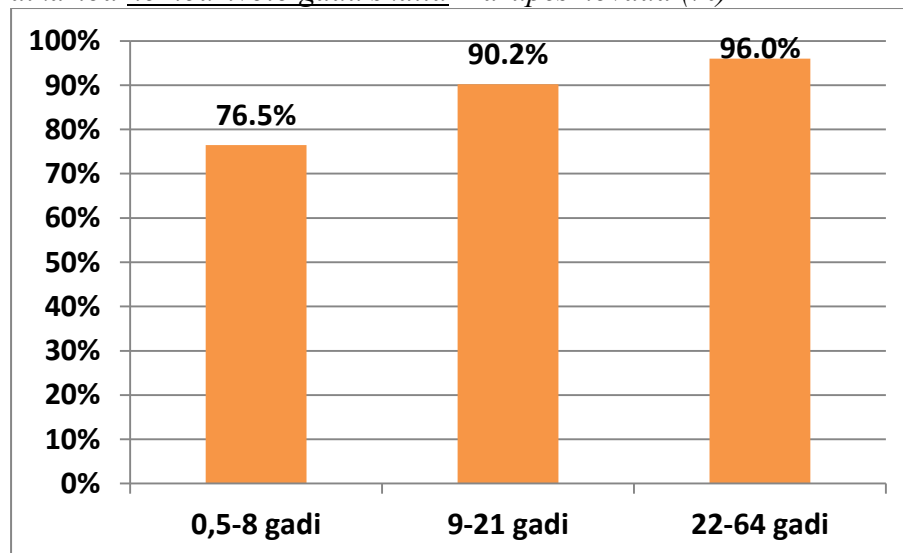
Kopumā no visiem aptaujātajiem iedzīvotājiem, kuriem ģimenes ārsta prakses vieta ir Mārupes novadā, 88,3% ir apmierināti ar **vietas pieejamību, kurā ģimenes ārsts sniedz savus pakalpojumus**. Ar vietas pieejamību ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem apmierināto Jaunmārupes iedzīvotāju īpatsvars ir lielāks nekā Mārupes (3.att.). Turpmākā analīze norāda, ka tas saistīts ar daudz labākām, jaunām telpām un darba organizāciju Jaunmārupē. No aptaujātajiem 29 respondentiem, kuriem ģimenes ārsta prakse ir Tīrainē, apmierināti ar vietas pieejamību, kurā ģimenes ārsts sniedz pakalpojumus ir 27 respondenti jeb 93,1%. Visi aptaujātie četri Skultes ciema iedzīvotāji ir apmierināti ar vietas pieejamību, kurā viņu ģimenes ārsts sniedz savus pakalpojumus.

3.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta prakses vietas pieejamību atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

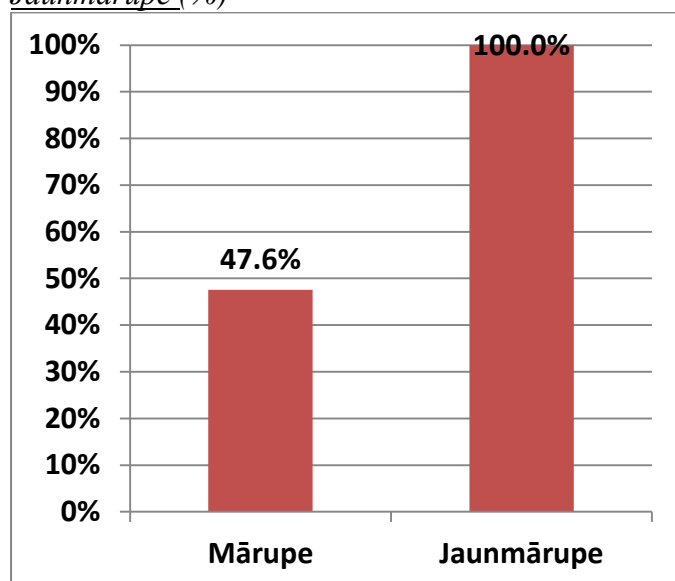
Atšķirības aptaujāto iedzīvotāju vecumgrupās nenovēro. Taču iedzīvotāju apmierinātība ar ģimenes ārsta vietas pieejamību palielinās, pieaugot nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā (4.att.). Vidējais nodzīvoto gadu skaits Mārupes novadā ir 19,9 gadi, bet neapmierināto respondentu daļā – 10,4 gadi ($p < 0,001$).

4.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta prakses vietas pieejamību atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

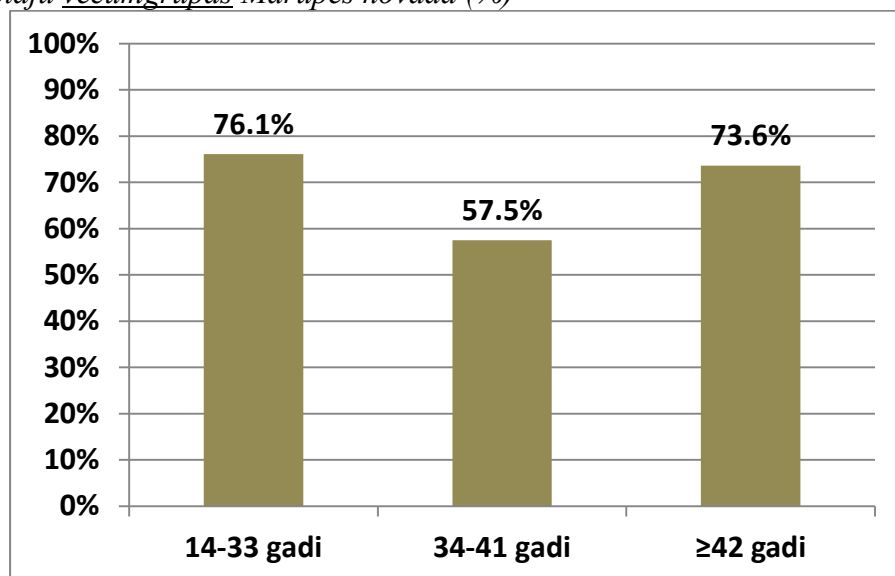
Kopumā 69,9% respondentu ir apmierināti ar **telpām, kurās tiek sniegti medicīnas pakalpojumi**. Salīdzinoši visi Jaunmārupes respondenti, bet tikai 47,6% Mārupes iedzīvotāji devuši apmierinošu atbildi telpu jautājumā (5.att.). Attiecīgi 72,4% (n=21) Tīraines un visi četri Skultes aptaujas dalībnieki ir norādījuši, ka ir apmierināti ar telpām, kurās tiek sniegt medicīnas pakalpojumi.

5.att. *Apmierināto respondentu īpatsvars ar telpām, kurās tiek sniegti medicīnas pakalpojumi atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupe vai Jaunmārupē (%)*

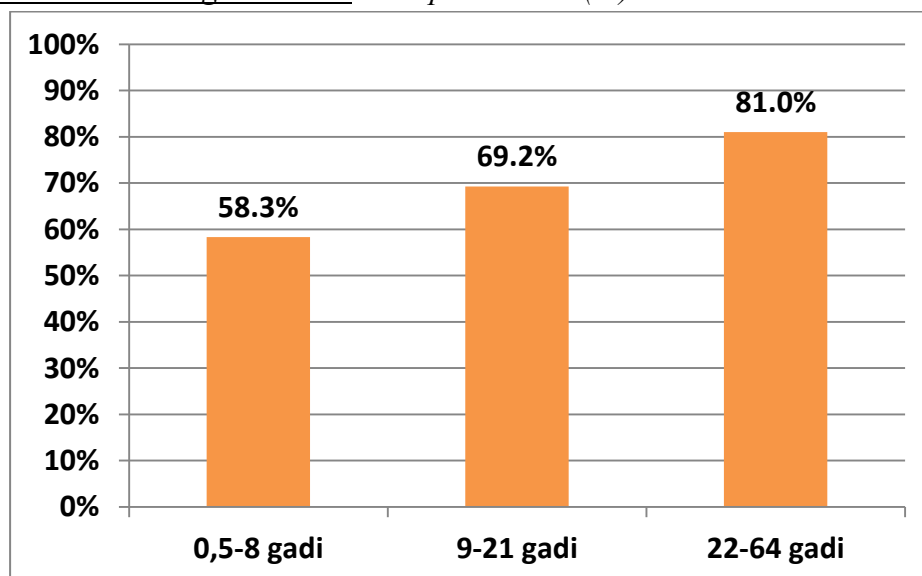
Vismazākais apmierināto respondentu īpatsvars (57,5%) ir vecumgrupā no 34 – 41 gadam, taču atšķirības starp jaunāko un vecāko vecumgrupu nav būtiskas (6.att.). Arī kopumā iedzīvotāju vidējais vecums apmierināto un neapmierināto grupā statistiski ticami neatšķiras.

6.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar telpām, kurās tiek sniegti pakalpojumi, iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

Apmierinātība ar telpām, kurās tiek sniegti medicīnas pakalpojumi, pieaug, palielinoties nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā, vidēji par 10% katrā nākošajā pieaugošajā nodzīvoto gadu kategorijā (7.att.). Apmierināto iedzīvotāju vidējais nodzīvoto gadu skaits Mārupes novadā ir 20,5 gadi, kamēr neapmierināto grupā – 15,2 gadi ($p < 0,01$).

7.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar telpām, kurās tiek sniegti pakalpojumi, atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Vairāki respondenti kā priekšlikumu ģimenes ārstu prakses vietas pieejamības uzlabošanai bija minējuši papildus automašīnu stāvvietu izbūvi, norādot, ka ir “par maz autostāvvietu” un “trūkst vietu auto novietošanai.” Taču daļa respondentu kā prioritāti minējuši pašu telpu atjaunošanu un modernizāciju:

“Vajadzīga jauna, modernāka ambulances ēka.”; “Vajag atjaunot un paplašināt telpas.”; “Telpas ir neatbilstošas.”; “Ēkas stāvoklis, aprīkojums nav piemērots mūsdienu prasībām”; “Ir jātaisa remonts”.

Vairākās respondentu atbildēs izskan bažas par konfidencialitāti neatbilstošu telpu dēļ:

“Ir liela šaurība, nav konfidencialitātes, jo ambulancē Amatas ielā uzgaidāmajā telpā var dzirdēt visu, ko ārsts runā kabinetā.”; “Sēžot uzgaidāmajā telpā ir dzirdams viss [..]”.

Samērā bieži respondentu komentāros norādīts ne tikai uz ģimenes ārstu prakšu telpu estētiskā stāvokļa problēmām, bet arī šaurību:

“Telpas mazas, slikta ventilācija.”; “Telpas par šauru.”; “Telpas daudz par mazu.”; “[..] ne reizi neesmu apsēdusies vizītes laikā, jo fiziski tur nav tādas iespējas, trūkst vieta.”

Aptaujātie norādījuši arī uz tualetšu neatbilstošo stāvokli veselības aprūpes praksēs, kā piemēram: “[..] labierīcības sliktā stāvoklī”, “[..] labierīcības ir kritiskā stāvoklī”.

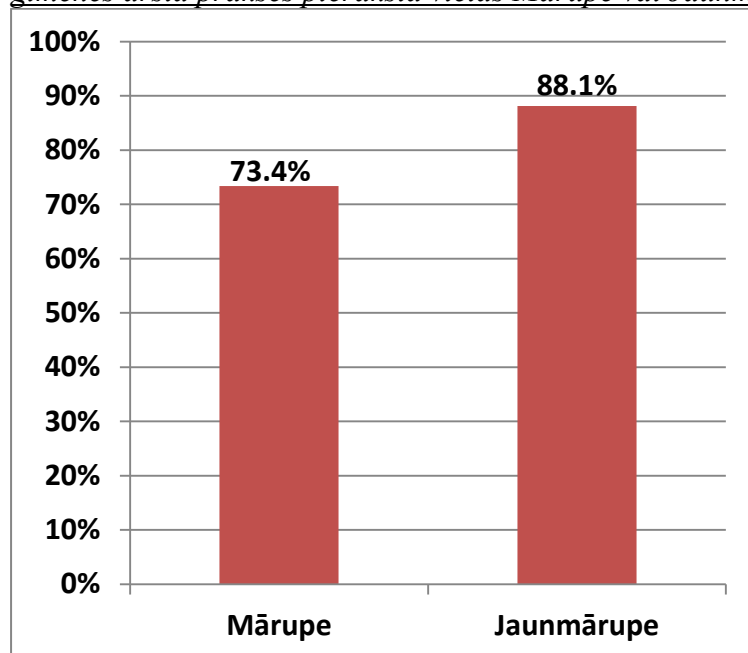
Vairākos aptaujāto komentāros aptaujātie Mārupes iedzīvotāji pauduši nepieciešamību, nodrošināt vēl papildus ģimenes ārsta prakses vietas Mārupes novadā kā, piemēram:

“Mārupē ir akūts ģimenes ārstu trūkums”; “Vajag vēl ārstus, lai nav ilgi jāgaida uz pakalpojuma saņemšanu.”

No visiem aptaujātajiem iedzīvotājiem 79,9% ir apmierināti ar **ģimenes ārsta darba laiku**. Apmierināto respondentu īpatsvars Jaunmārupē ir nozīmīgi lielāks nekā Mārupē (8.att.), kas lielā mērā saistīts ar Jaunmārupē strādājošo ģimenes ārstu labāku darba organizāciju, pieņemšanas laikiem darbadienās no pl. 8.00- 20.00.

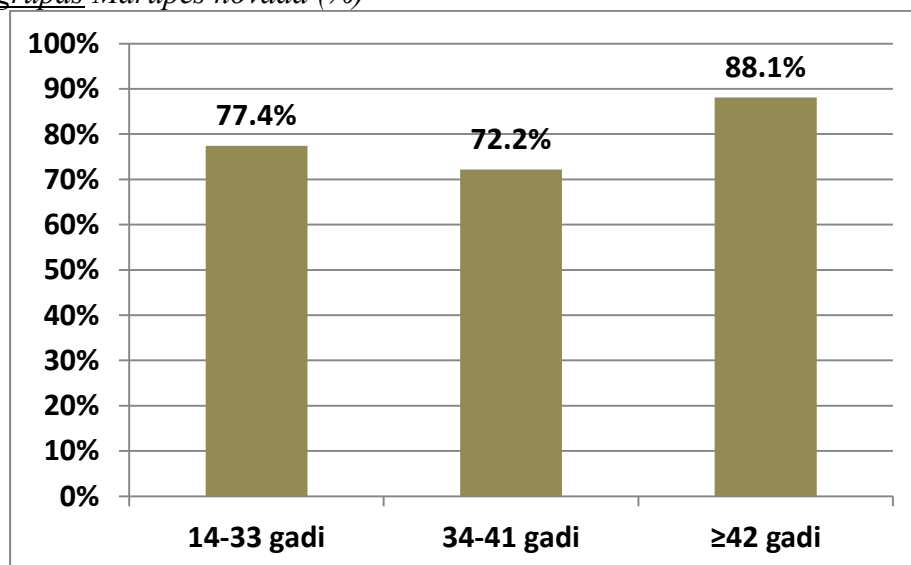
Salīdzinoši 82,8% (n=24) Tīraines iedzīvotāju un trīs no četriem aptaujātiem Skultes iedzīvotājiem ir atzīmējuši, ka ir apmierināti ar sava ģimenes ārsta darba laiku.

8.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta darba laiku atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupe vai Jaunmārupē (%)

Respondentu sadalījums, kas ir apmierināti ar sava ģimenes ārsta prakses darbu laiku, pēc nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā neatšķiras. Salīdzinoši visvairāk apmierināto respondentu ir gados vecākajā aptaujāto iedzīvotāju trešdaļā, kas ir vecumā ≥ 42 gadi (9.att.). Apmierināto iedzīvotāju vidējais vecums (42,6 gadi) ir statistiski ticami lielāks nekā neapmierināto grupā (36,8 gadi) ($p < 0,001$).

9.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta darba laiku iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

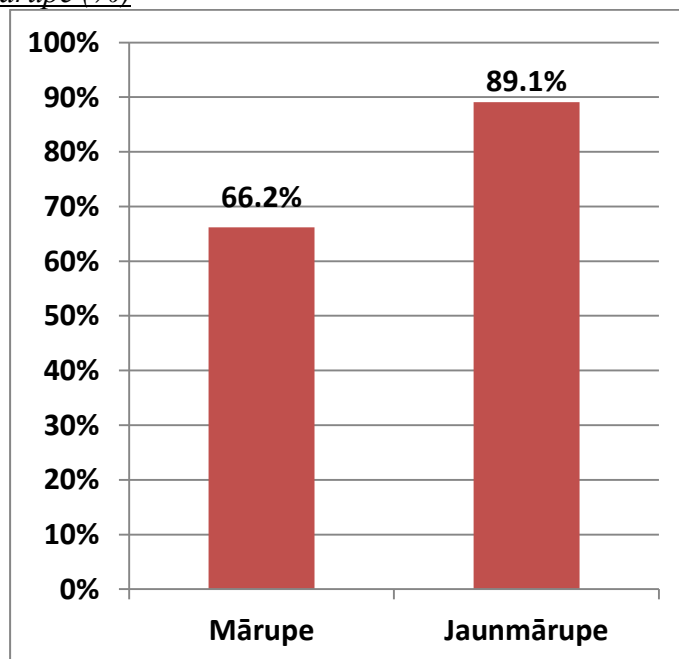

Lielā daļā komentāru aptaujātie izteikuši vajadzību pēc labākas ģimenes ārsta pieejamības laika ziņā. Vairākās anketās respondenti minējuši nepieciešamību pēc elastīgāka darba laika, piedāvājot vai nu “izmainīt darba laiku rīta stundās – sākt ātrāk”, vai nu atsevišķās dienās pagarināt darba laiku vēlāk vakaros, piemēram: “Varētu būt vairāk vakara pieņemšanu”; “18.00 nav pietiekami, vismaz būtu labi līdz 20.00.” Atsevišķi respondenti norādījuši uz vajadzību pagarināt laiku akūto pacientu pieņemšanai, kā arī izteikta nepieciešamību pēc dežūrārsta. Kāds respondents raksta:

“Darba laika Mārupes ambulancē nemainīgs jau 15 gadus, bet iedzīvotāju skaits sen kā trīskāršojies.”

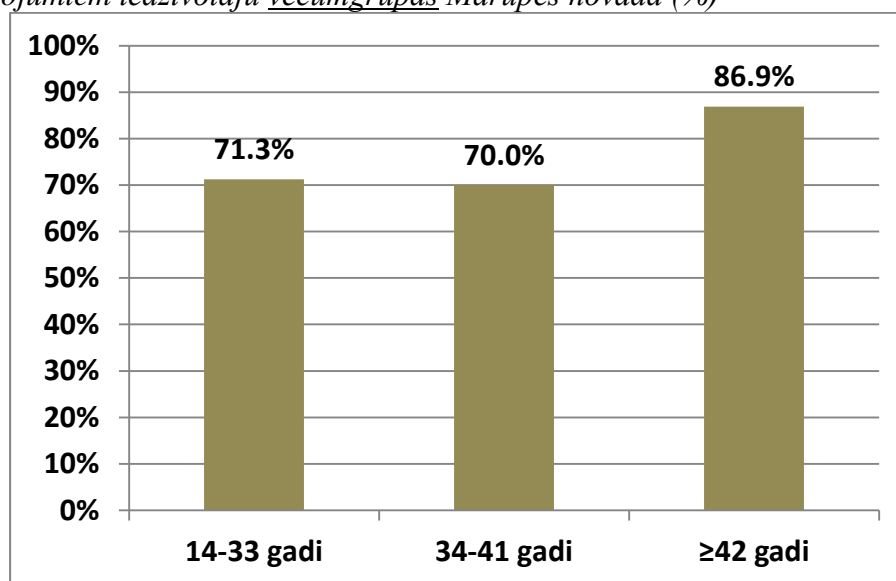
No aptaujātajiem Mārupes novada iedzīvotājiem 76,6% ir kopumā apmierināti ar **ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem**. Būtiskas atšķirības vērojamas atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas. Apmierināto iedzīvotāju īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem Mārupē ir par 23% mazāks nekā Jaunmārupē (10.att.). Attiecīgi ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem apmierināti bijuši 86,2% (n=25) Tīraines, kā arī trīs no četriem aptaujātajiem Skultes ciema iedzīvotājiem.

10.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Respondentu sadalījums, kas ir apmierināti ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem, ir būtiski atšķirīgs pēc vecuma. Apmierināto respondentu vidējais vecums ir 43,0 gadi, savukārt neapmierināto iedzīvotāju vidējais vecums ir statistiski ticami mazāks – 35,6 gadi ($p < 0,001$). 11. attēlā redzams apmierināto respondentu īpatsvara sadalījums trijās vecumgrupās, kur vecākajā aptaujāto iedzīvotāju trešdaļā apmierināto īpatsvars sasniedz gandrīz 87%.

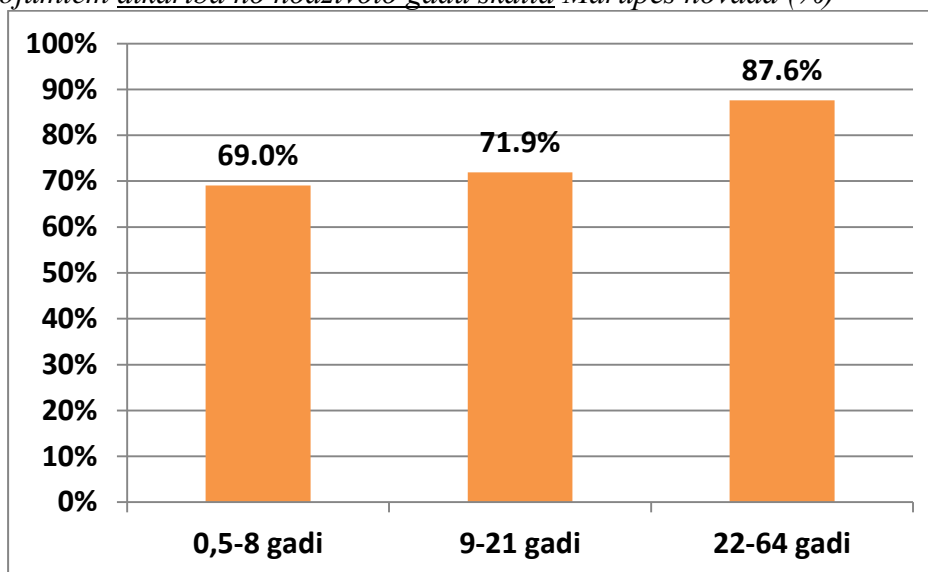
11.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

Šajā gadījumā līdzīgas atšķirības novēro arī saistībā ar nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā, kur vidējais nodzīvoto gadu skaits iedzīvotājiem, kas ir apmierināti ar ģimenes ārsta pakalpojumiem, ir 20,3 gadi, bet neapmierināto grupā – 13,3 gadi ($p < 0,001$).

Vislielākais ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem apmierināto iedzīvotāju īpatsvars (87,6%) ir respondentu grupā, kas atrodas visilgāk nodzīvojošo aptaujāto Mārupes novada iedzīvotāju trešdaļā. Salīdzinoši atšķirības starp divām pirmajām respondentu trešdaļām, kas Mārupes novadā nodzīvojuši īsāku laiku, ir pavisam nelielas un nav statistiski ticamas (12.att.).

12.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Vairāki respondenti savos komentāros pauduši neapmierinātību ar ģimenes ārstu sniegtajiem pakalpojumiem un kvalitāti ārstu lielā noslogojuma dēļ:

“Ārsti ir ļoti noslogoti, un pakalpojumi tiek sniegti lielā steigā”; “Lielo rindu dēļ nav iespējams aprunāties un kvalitatīvi izskaidrot nepieciešamo ārstēšanu”; “Viss notiek lielā steigā.”

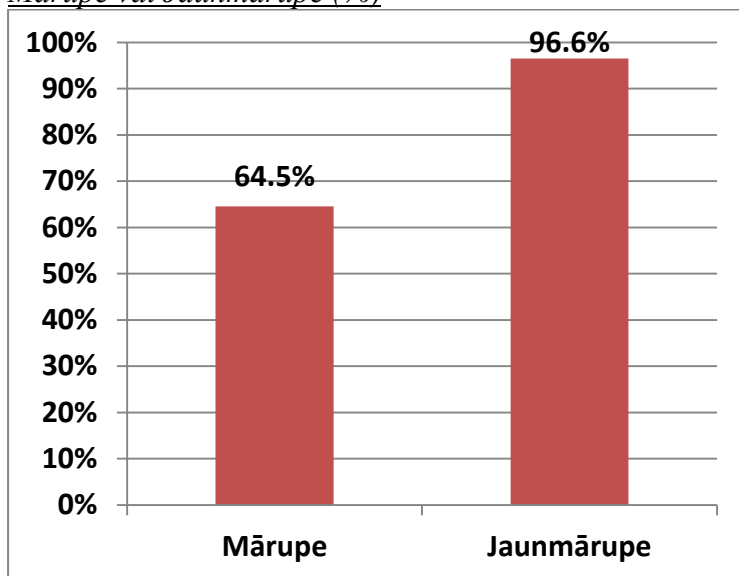
Atsevišķu respondentu komentāros jūtamas šaubas un neuzticība ģimenes ārstu kompetencei:

”Pašlaik ir liels konveijers. Ļoti sekla un nepilnīga izmeklēšana.”; “Manuprāt, būtu nepieciešama detalizētāka iedziļināšanās pacienta veselības stāvoklī [..].”; “Ja pakalpojumus nesniedz, tie nevar apmierināt.”; “Ārsts X ir neatsaucīgs, neiejūtīgs, diagnozes ir virspusējas.”; “Ārsts Y ir pārāk noslogots, paviršs, bieži neierodas darbā”.

Aptaujā tika noskaidrota arī iedzīvotāju apmierinātība ar sniegtajiem **ģimenes ārsta pakalpojumiem atsevišķi mājas vizītēs**, kur kopumā 78,9% iedzīvotāji ir apmierināti.

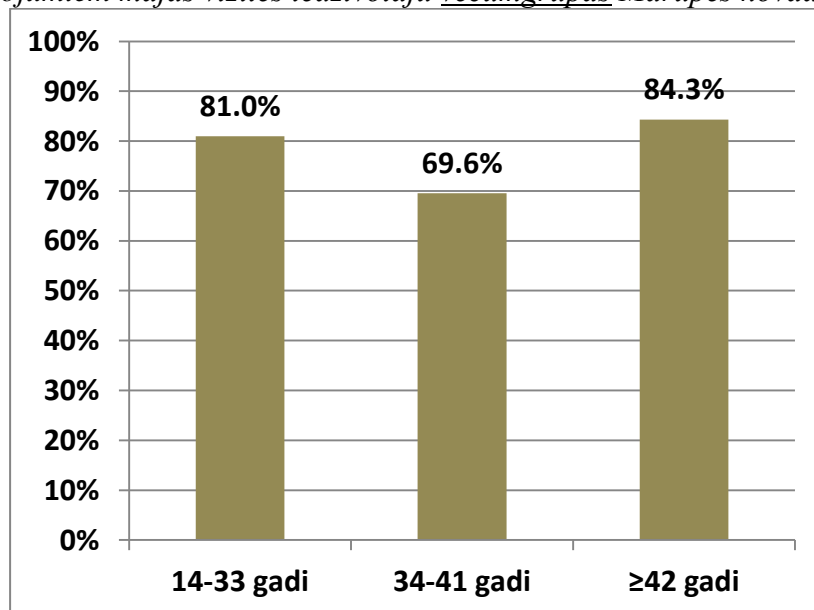
Mārupes iedzīvotāju īpatsvars, kas ir apmierināti ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājas vizītēs ir būtiski zemāks nekā Jaunmārupes (13.att.). Gandrīz visi aptaujātie Tīraines iedzīvotāji (90,9%; n=20) un attiecīgi trīs no četriem Skultes ciema iedzīvotājiem ir apmierināti ar ģimenes ārsta mājas vizītēm.

13.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājās vizītēs atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

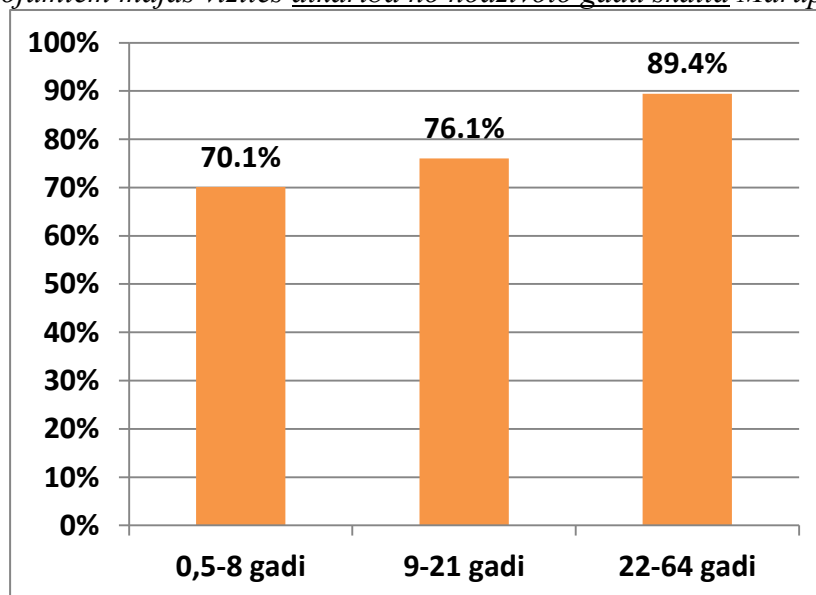
Apmierināto respondentu vidējais vecums ir 41,9 gadi, bet neapmierināto daļā tas ir statistiski ticami nedaudz mazāks – 37,6 gadi ($p < 0,05$). Respondentu īpatsvars, kas ir apmierināti ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājās vizītēs, analizējamās vecumgrupās starp gados jaunāko un vecāko respondentu trešdaļu statistiski ticami neatšķiras, taču viszemākais šādu respondentu īpatsvars (69,6%) ir vidējā trešdaļā vecumā no 34 – 41 gadam ($p < 0,05$) (14. att.).

14.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājās vizītēs iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

Arī šajā jautājumā lielākas atšķirības starp iedzīvotājiem vērojamas saistībā ar nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā. Respondentu daļa, kas ir apmierināti ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājās vizītēs, Mārupes novadā nodzīvojuši vidēji 20,1 gadus, taču neapmierināto daļa – 13,4 gadus ($p < 0,001$). Palielinoties nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā, var novērot, ka apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta pakalpojumiem mājās vizītēs, pakāpeniski palielinās ($p < 0,01$) (15.att.).

15.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājās vizītēs atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Ja iedzīvotāju trešdaļā, kas Mārupes novadā ir nodzīvojuši visīsāko laiku (līdz astoņiem gadiem), apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājās vizītēs ir 70%, tad visilgāko laiku nodzīvojošā trešdaļā (22 – 64 gadi) tas sasniedz jau 89% (15.att.).

Vairāki respondenti komentāros atzīmējuši, ka iespēju izsaukt ģimenes ārstu mājās vizītē nav izmantojuši vispār. Atsevišķi respondenti minējuši, ka šāds pakalpojums pie viņu ģimenes ārsta vispār neesot pieejams, sakot, ka “mājas vizīšu nav” vai arī viņi neesot par to informēti:

“Vai mājas vizītes vispār vēl pastāv?”; “Par tādiem pakalpojumiem neko neesmu dzirdējis.”

No aptaujātajiem, kuriem ir bijusi pieredze, izsaucot ģimenes ārstu mājās vizītē, kā vienu no problēmām min šāda pakalpojuma dārdzību, kā arī ģimenes ārstu

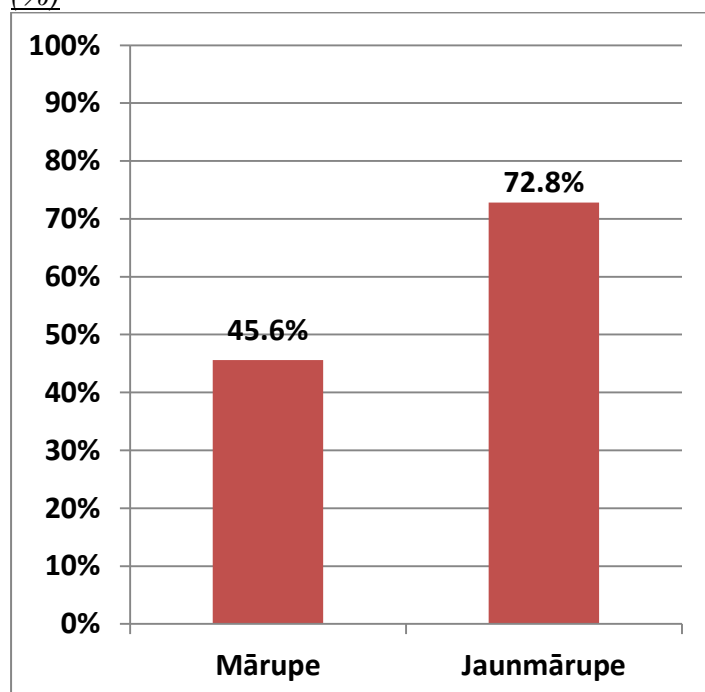
transporta problēmas, kā, piemēram: “Mājas vizītes tikušas atteiktas, aizbildinoties ar transporta problēmām”; “Ziemā atteicās doties pie bērna vizītē, jo neesot auto. Lika bērnu satīt segā un atvest.”

Apmierinātība ar speciālistu pieejamību un sniegtajiem pakalpojumiem

Ar citu speciālistu sniegto pakalpojumu apjomu un kvalitāti Mārupes novadā ir apmierināti 57,1% respondentu. Salīdzinot Mārupes novada apdzīvotās vietas, gandrīz 73% Jaunmārupes iedzīvotāju ir apmierināti ar speciālistu sniegtajiem pakalpojumiem, savukārt Mārupē apmierināto respondentu īpatsvars ir tikai 45% (16.att.).

Tīrainē apmierināto respondentu īpatsvars sasniedz 64,3% (n=18), bet Skultes ciemā viens no četriem aptaujātajiem ir bijis apmierināts.

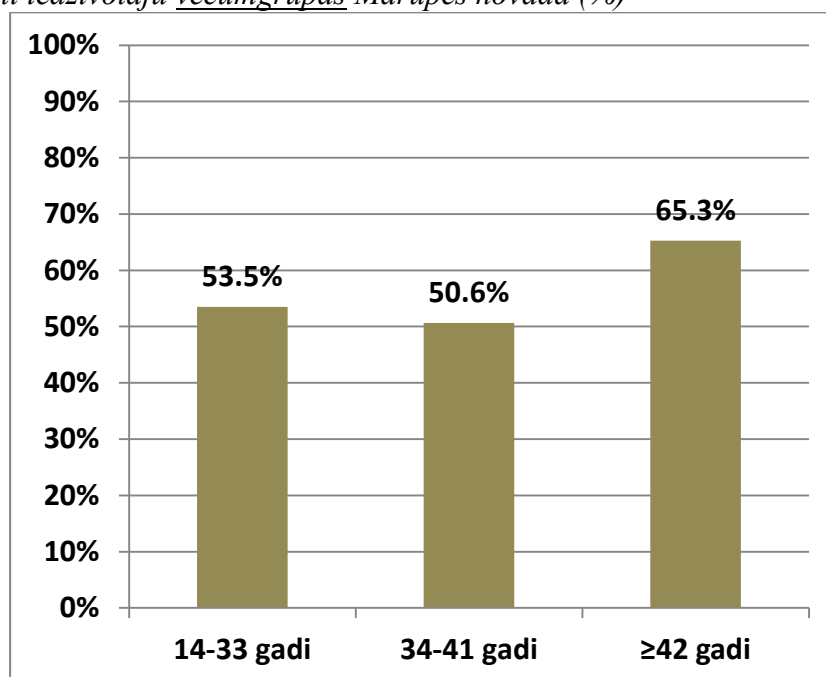
16.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar speciālistu pakalpojumu apjomu un kvalitāti atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Apmierināto respondentu vidējais vecums (42,9 gadi) ir lielāks nekā neapmierināto (38,7 gadi) ($p < 0,01$). Salīdzinot vecumgrupu kategorijas, vecākajā

aptaujāto respondentu trešdaļā apmierināto īpatsvars ar speciālistu sniegto pakalpojumu apjomu un kvalitāti ir vidēji par 13% lielāks nekā jaunākās vecumgrupās, taču statistiski ticamas atšķirības starp vecuma grupu terciļēm nenovēro (17.att.).

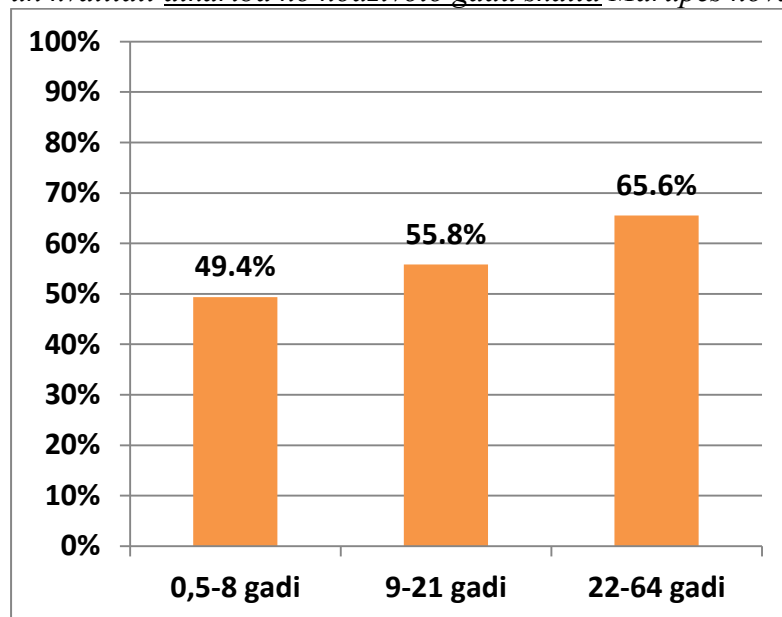
17.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar speciālistu pakalpojumu apjomu un kvalitāti iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

Iedzīvotāju, kas ir apmierināti ar speciālistu pakalpojumu apjomu un kvalitāti, nodzīvotais gadu skaits vidēji ir 20,3 gadi, bet neapmierināto – 15,9 gadi ($p < 0,05$).

Apmierināto īpatsvars ar speciālista sniegto apjomu un kvalitāti pakāpeniski pieaug, palielinoties nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā (18.att.). Tomēr procentuālās atšķirības, salīdzinot savstarpēji nodzīvoto gadu terciļu grupas, nav statistiski ticamas.

18.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar speciālista sniegto pakalpojumu apjomu un kvalitāti atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Savos komentāros vairāki respondenti izteikuši savu neziņu par speciālistu pakalpojumu pieejamību Mārupes novadā vispār:

“Kādu speciālistu? Kur viņi Mārupē ir?”; “Cik man zināms, tad Mārupē, izņemot ģimenes ārstu un zobārstu, citi speciālisti nav pieejami”; “Man zināms tikai zobārsts, vai ir vēl kāds speciālists?”

Respondentu komentāri liecina, ka daļa aptaujāto speciālistu pakalpojumus Mārupes novadā nav vispār izmantojuši, vai arī speciālistu sniegtie pakalpojumi saņemti Rīgā. Attiecībā uz speciālista saņemtiem pakalpojumiem vairākos komentāros pieminēta zobārstniecība, norādot, ka, piemēram: “Zobārstniecība varētu būt plašāk pieejama”; “Vēlētos pieejamākus zobārstniecības un zobu higiēnista pakalpojumus bērniem.”

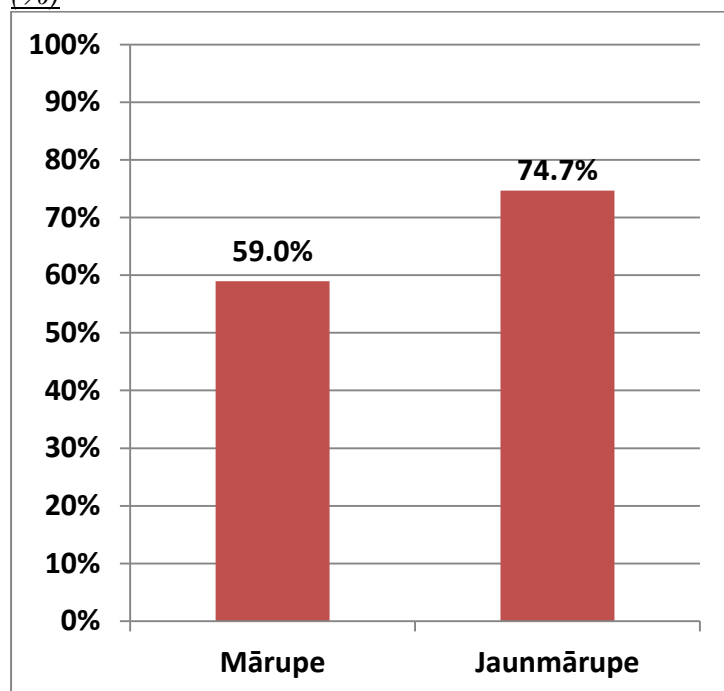
Aptaujā tika uzdots atsevišķs jautājums par apmierinātību ar **pediatra pakalpojumu apjomu un kvalitāti** Mārupes novadā.

Jāatzīmē, ka 24,9% (n=72) respondentu uz doto jautājumu nebija atbildējuši, un tādejādi apmierināto un neapmierināto respondentu īpatsvara aprēķins tika veikts, ietverot tikai respondētus, kas bija devuši savu vērtējumu par pediatra sniegtajiem pakalpojumiem (n=217).

Kopumā no visiem aptaujātajiem ar pediatra sniegtajiem pakalpojumiem ir apmierināti tikai 62,7% respondentu. Mārupes iedzīvotāju vidū apmierināto īpatsvars ir būtiski mazāks nekā Jaunmārupē (19.att.).

Arī Tīrainē tikai 47,6% (n=10) attaujāto iedzīvotāju, bet Skultē – viens no četriem aptaujātajiem ir apmierināti ar pediatra sniegtajiem pakalpojumiem.

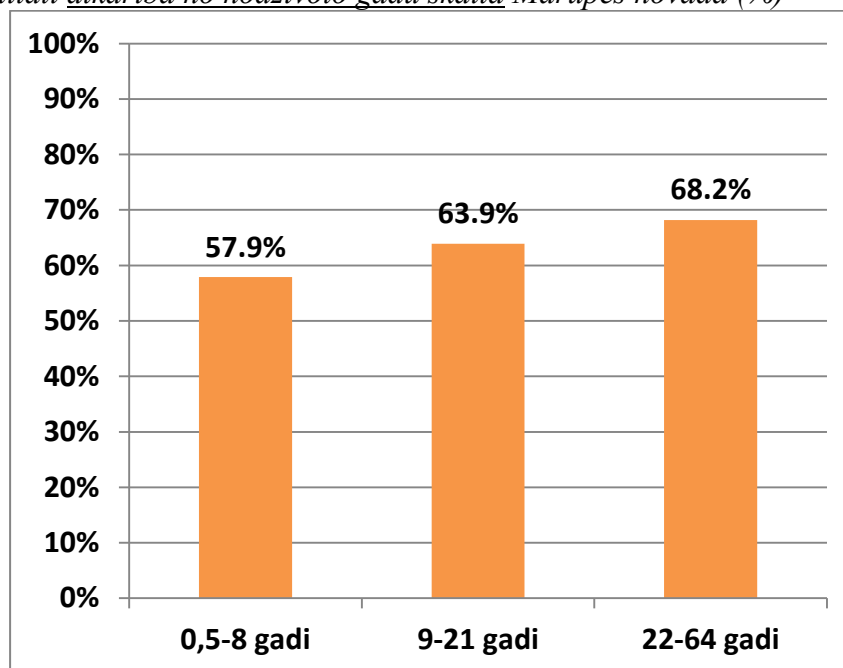
19.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar pediatra pakalpojumu apjomu un kvalitāti atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Statistiski ticamas atšķirības starp apmierināto un neapmierināto respondentu grupu vidējiem rādītājiem nenovēro ne pēc vecuma, ne Mārupes novadā nodzīvotiem gadiem, ne arī salīdzinot izveidotās vecuma un nodzīvoto gadu Mārupes novadā terciles.

Tomēr Mārupes novadā nodzīvoto gadu grupās var novērot procentuāli lielākas atšķirības un tendenci, ka, palielinoties nodzīvoto gadu skaitam novadā, apmierinātība ar pediatra sniegtajiem pakalpojumiem un kvalitāti, nedaudz pieaug (20.att.).

20.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar pediatra sniegto pakalpojumu apjomu un kvalitāti atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Savos komentāros vairāki respondenti bija izteikuši nepieciešamību pēc pediatra Mārupes novadā:

“Vajadzētu vairākus pediatrus Mārupes novadā”; “Šobrīd bērnu un pieaugušo ārsts ir vienā personā. Būtu labi, ja bērniem būtu atsevišķs ārsts – pediatrs”; “Nepieciešams nodrošināt pediatru Mārupes centrā”.

Attiecībā uz esošo sniegto pakalpojumu klāstu pediatrijā atsevišķi respondenti izteikuši savas bažas attiecībā uz šo pakalpojumu pieejamību un kvalitāti:

“Ģimenes ārsts – pediatrs ir ļoti noslogots, uzmanība vizītēs zīdaiņiem tiek veltīta tikai desmit minūtes [..]”; “Mārupes pilsētā ir ļoti nezinošas ģimenes ārstes pediatrijā”; “Nav zinoša un ieinteresēta pediatra.”

Taču ir arī respondenti, kas pozitīvi atsaucas uz savu pieredzi, norādot, ka, saņemot veselības aprūpes pakalpojumus bērniem, viņus “apmierina izvēlētais ģimenes ārsts.” Taču nereti arī šie respondenti savos komentāros izteikuši vajadzību pēc papildus speciālistiem pediatrijā Mārupes novadā, sakot, ka “apmierina kvalitāte, bet uzskatu, ka pediatru Mārupes novadā ir par maz”.

Uz jautājumu par apmierinātību ar pediatra sniegtajiem pakalpojumiem bija atbildējuši 75% no visiem aptaujātajiem Mārupes novada iedzīvotājiem. Analizējot respondentu sniegtos komentārus par pediatra sniegto pakalpojumu apjoma un

kvalitātes uzlabošanu, jāsecina, ka gandrīz visi iepriekš neatbildējušie respondenti bija minējuši, ka pediatra jautājums viņiem nav aktuāls, jo bērnu viņiem vēl nav, vai bērni jau izauguši lieli (“Man tas vairs nav aktuāli”; “Šobrīd mazu bērnu nav”; “Nav pieredzes” u.tml.). Viens respondents bija minējis, ka ir izvēlējis pediatru savam bērnam ārpus Mārupes novada “[..] slikto atsauksmju dēļ.” Atsevišķu respondentu komentāri liecina, ka viņi nav zinājuši par pediatra praksi Mārupes novadā, piemēram: “Tāda te nav”; “Vai Mārupes ambulancē ir pediatrs?”; “Nezināju pat, ka Mārupē ir pediatrs”.

Respondentiem tika uzdots atvērtais jautājums, lai noskaidrotu iedzīvotāju viedokli par **jaunu speciālistu pieejamības nepieciešamību Mārupes novadā**. Respondentiem bija iespēja vienlaicīgi minēt vairākas specializācijas nozares, kurās viņi domā būtu vēlams saņemt konsultācijas un ārstēšanu novadā. Kopumā uz šo jautājumu savus komentārus, atbildes bija devuši 189 respondenti, jeb 65% no visiem aptaujātajiem Mārupes novada iedzīvotājiem.

2.tabulā ir redzams atbildējušo respondentu īpatsvars, kas atzīmējuši noteikto speciālistu nepieciešamību savā novadā. Salīdzinoši visvairāk respondentu minējuši nepieciešamību pēc oftalmologa jeb acu ārsta (20,6%), taču gandrīz tikpat liels aptaujāto īpatsvars – atzīmējis otorinolaringologa jeb LOR speciālista (19,1%) nepieciešamību. Nedaudz mazāks aptaujāto īpatsvars norādījis uz pediatra (17,5%) un fizioterapeita (14,3%) nepieciešamību novadā. Pārējās specialitātes ir atzīmētas salīdzinoši retāk.

No atbildējušajiem respondentiem tikai 7,4% ir norādījuši, ka Mārupes novadā papildus jauni speciālisti nav nepieciešami. Kā arguments nereti šajās atbildēs tika pieminēts novada atrašanās Rīgas tuvumā:

“Jābrauc uz Rīgu. Mārupē tas izmaksātu dārgi”; “Ja ārsts nosūtīs, nav problēmas aizbraukt pie speciālistiem uz Rīgu”; “Mārupe ir Pierīga – visi speciālisti ir sasniedzami”; “Speciālistus labprātāk apmeklēju Rīgā.”

2.tab. Respondentu īpatsvars, kas atzīmējuši noteikto speciālistu nepieciešamību Mārupes novadā (%)

Specializācija	Respondentu īpatsvars (%)
Acu ārsts	20,6
LOR	19,1
Pediātrs	17,5
Fizioterapeits	14,3
Ķirurgs/traumatologs	9,5
Ginekologs	9,0
Neirologs	7,9
Zobārsts	7,4
Ultrasonogrāfijas speciālists/rentgenologs	6,9
Masieris	6,4
Dermatologs	5,8
Ģimenes ārsts	4,8
Kardiologs	4,8
Endokrinologs	2,7
Psihologs/psihiātrs	1,1
Urologs	1,1
Manuālais terapeits	1,1
Alergologs	1,1
Homeopāts	0,5
Arodārsts	0,5
Reimatologs	0,5

Atsevišķi respondenti nav minējuši konkrētus speciālistus, bet gan vajadzību pēc jauna medicīnas centra Mārupes novadā kopumā, kas tādejādi pavērtu plašākas iespējas arī speciālistu piesaistei:

“Jāveido jauna poliklīnika vai medicīnas centrs [...] Mārupes ambulance iedvēš lielas šausmas”; “Ir nepieciešama normāla poliklīnika”.

Kā alternatīvu viens respondents minējis iespēju pieaicināt speciālistus Mārupes novadā tikai īpašās dienās:

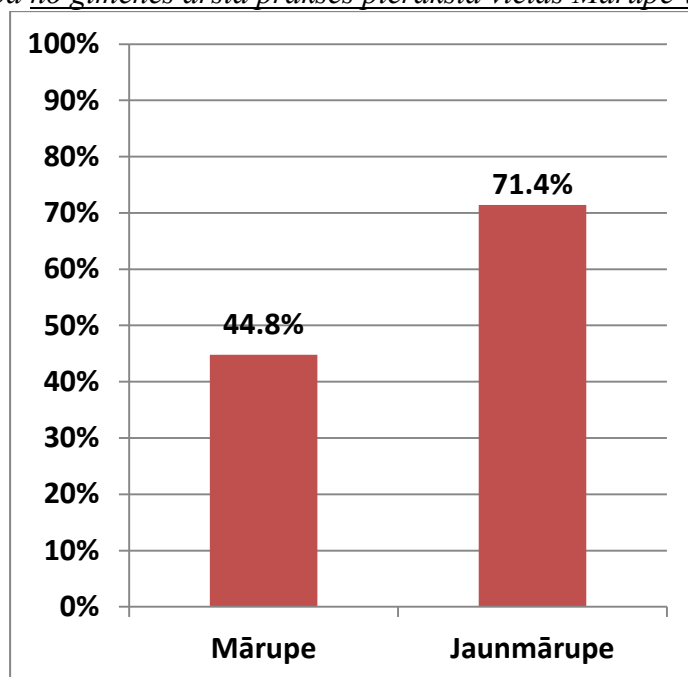
“Būtu labi, ja Mārupē rīkotu dažādu pieaicināto speciālistu dienas, lai uzlabotu profilaktisko pasākumu pieejamību.”

Apmierinātība ar atsevišķu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību novadā

No aptaujātajiem Mārupes iedzīvotājiem 55,5% ir apmierināti ar **diagnostisko izmeklējumu pieejamību** savā novadā. Atšķirības vecumgrupās nenovēro, kā arī apmierināto un neapmierināto sadalījums ir līdzīgs respondentu grupās atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā. Nozīmīgi zemāks apmierināto respondentu īpatsvars ir Mārupē (45%), bet Jaunmārupē tas sasniedz 71% (21.att.).

No aptaujātajiem Tīraines ciema iedzīvotājiem 62,5% (n=15) ir izteikuši apmierinātību ar pieejamiem diagnostiskajiem pakalpojumiem, un attiecīgi viens no četriem Skultes respondentiem.

21.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar diagnostisko izmeklējumu pieejamību atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Savos komentāros vairāki respondenti izteikuši vēlmi savā novadā saņemt plašākus diagnostiskos izmeklējumus, jo īpaši rentgenoloģiskos un ultrasonogrāfijas. Atsevišķi respondenti tomēr domā, ka papildus diagnostisko izmeklējumi Mārupes novadā nav nepieciešami, jo pastāv saņemt visus nepieciešamos diagnostiskos izmeklējumus galvaspilsētā:

“Rīgas tuvums nodrošina iespēju nokļūt uz diagnostiskiem izmeklējumiem tur”; “Ja ārsts nosūtīs, nav problēmu aizbraukt pie Rīgas speciālistiem”.

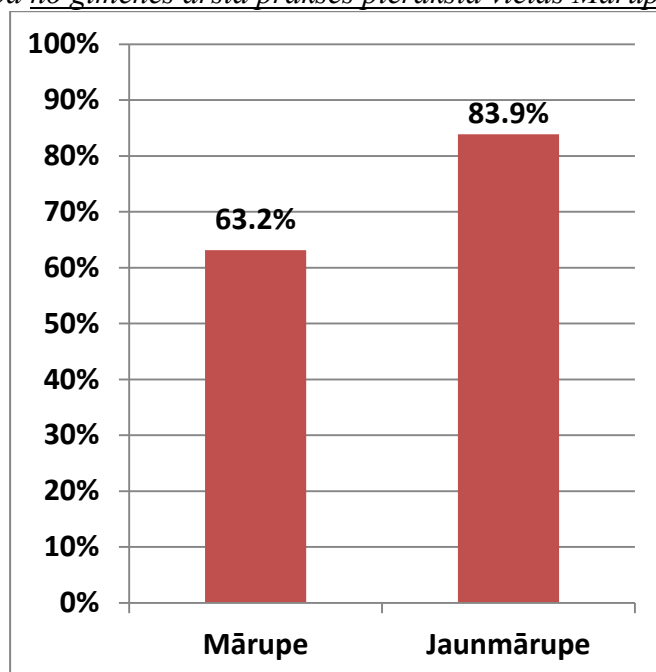
Vairāki aptaujātie novērtē E. Gulbja laboratorijas sniegto pakalpojumu pieejamību savā novadā:

“Liels pluss ir Gulbja laboratorijas atvēršana”; “Paldies par E. Gulbja laboratoriju!”; “Priecē, ka ir E. Gulbja laboratorija.”

Kopumā 71,5% aptaujāto ir apmierināti ar **medicīnisko manipulāciju pieejamību** savā novadā. Ar medicīnisko pakalpojumu pieejamību apmierināto aptaujāto iedzīvotāju īpatsvars ir lielāks Jaunmārupē nekā Mārupē, taču tas kopumā ir lielāks salīdzinājumā ar apmierināto respondentu daļu attiecībā uz diagnostiskiem izmeklējumiem (22.att.).

No 29 aptaujātajiem Tīraines iedzīvotājiem 81,5%, kā arī divi no četriem aptaujātajiem Skultes ciema iedzīvotājiem ir apmierināti ar medicīnisko manipulāciju pieejamību.

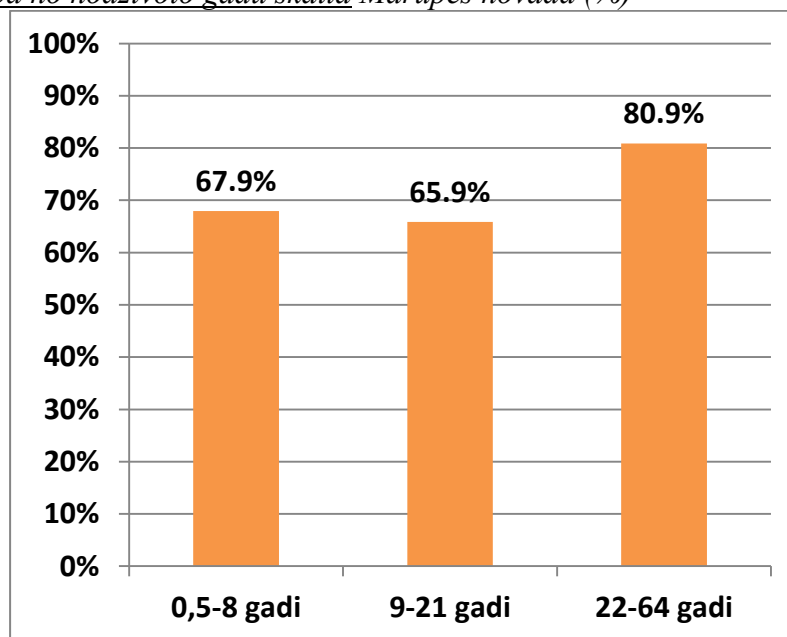
22.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar medicīnisko manipulāciju pieejamību atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Apmierināto respondentu vidējais nodzīvoto gadu skaits Mārupes novadā ir lielāks (20,0 gadi) nekā neapmierināto grupā – (14,9 gadi) ($p < 0,01$).

Salīdzinot nodzīvoto gadu kategorijas, aptaujāto trešdaļā, kas Mārupes novadā nodzīvojuši visilgāk (22 līdz 64 gadi), apmierināto respondentu procentuālais īpatsvars ar medicīnisko manipulāciju pieejamību ir vislielākais, tomēr statistiski ticamu atšķirības starp nodzīvoto gadu terciļu grupām nav (23.att.).

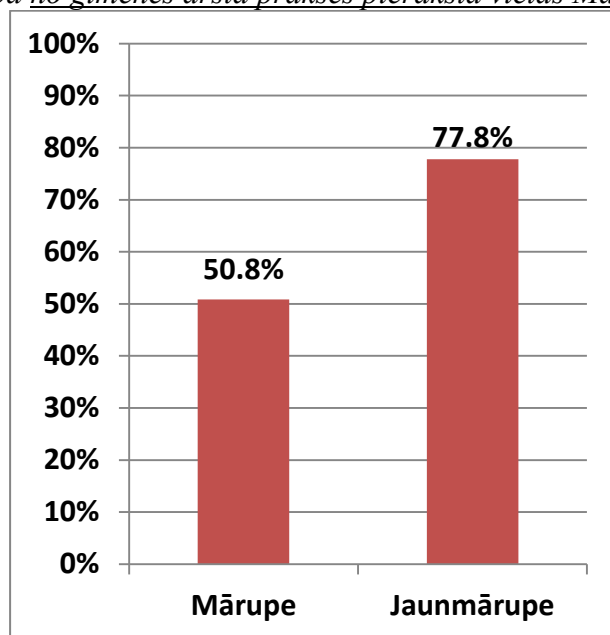
23.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar medicīnisko manipulāciju pieejamību atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Kopumā 62,9% aptaujāto Mārupes novada iedzīvotāju ir apmierināti ar **stomatoloģiskās aprūpes pieejamību** novadā. Tikai puse aptaujāto Mārupes iedzīvotāju, bet gandrīz 78% Jaunmārupes ciema iedzīvotāju ir apmierināti ar stomatoloģisko pakalpojumu pieejamību (24.att.).

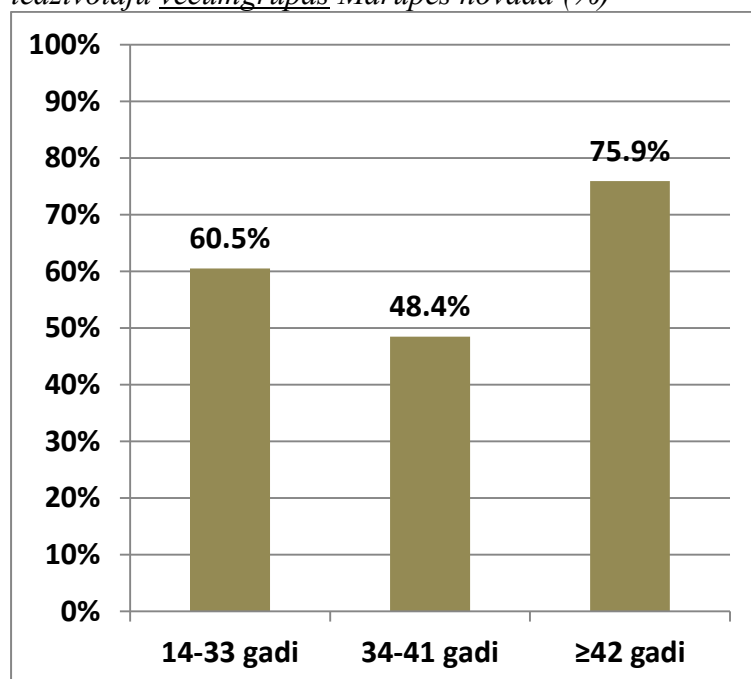
Aptaujāto respondentu īpatsvars Tīrainē ir vēl lielāks – 80% (n=20). No aptaujātiem četriem Skultes ciema iedzīvotājiem viens ir izteicis apmierinātību ar stomatoloģisko pakalpojumu pieejamību.

24.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar stomatoloģiskās aprūpes pieejamību atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

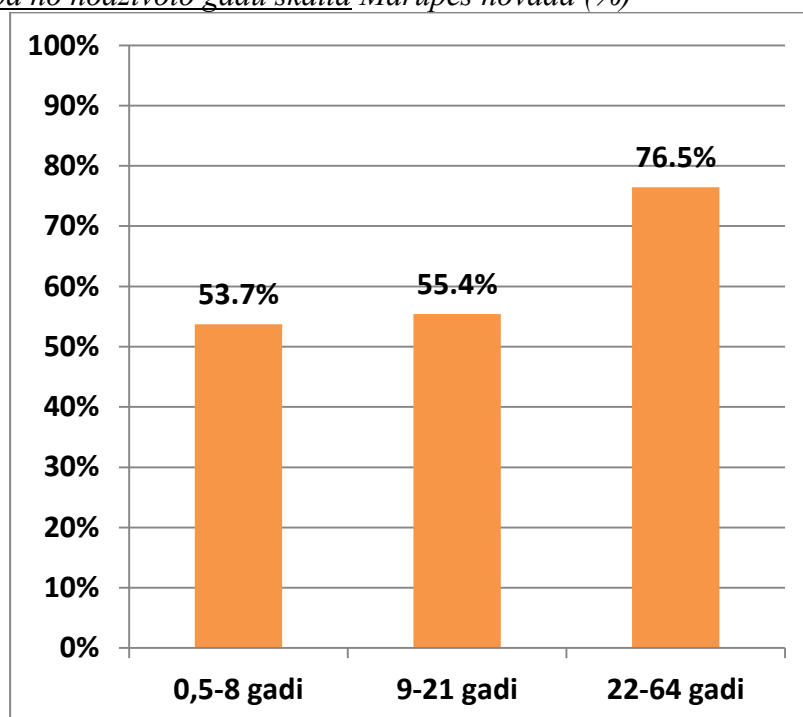
Respondentu, kuri ir apmierināti ar stomatoloģiskajiem pakalpojumiem, vidējais vecums ir 43,6 gadi, bet neapmierināto – 37,1 gads ($p < 0,001$). Salīdzinot vecumgrupu terciles, vislielākais apmierināto respondentu īpatsvars ir vecākajā vecumgrupā, taču starp abu jaunāko respondentu vecuma grupām statistiski ticamu atšķirību nav (25.att.).

25.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar stomatoloģiskās aprūpes pieejamību iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

Statistiski ticami atšķiras ar stomatoloģisko aprūpi apmierināto respondentu vidējais nodzīvotais gadu skaits (21,9 gadi) Mārupes novadā, kur tas ir vidēji 7,5 gadus lielāks nekā neapmierināto respondentu grupā (14,4 gadi) ($p < 0,001$). Apmierināto ar stomatoloģisko aprūpi respondentu īpatsvars nodzīvoto gadu terciļu grupās pakāpeniski pieaug, taču statistiski ticamas atšķirības ar abām pārējām grupām ir vērojamas tikai augstākajā terciles grupā, proti, respondentu trešdaļā, kuri Mārupes novadā nodzīvojuši visilgāk ($p < 0,01$) (26.att.).

26.att. Apmierināto respondentu īpatsvars ar stomatoloģiskās aprūpes pieejamību atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Daudzi aptaujātie savos komentāros bija minējuši, ka stomatoloģiskos pakalpojumus Mārupes novadā nav izmantojuši. Daži no respondentiem atzīmēja, ka zobārstniecības pakalpojumus saņem Rīgā. Vairāki aptaujāto savos komentāros izteikuši vajadzību Mārupes novadā pēc zobu higiēnista un stomatologa pakalpojumiem tieši bērniem:

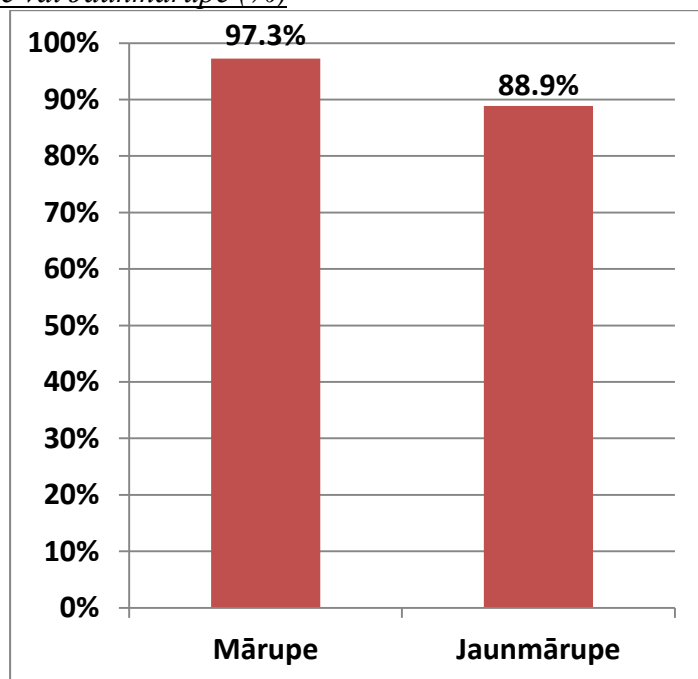
“Nav bērnu bezmaksas zobārsta”; “Nav bērnu stomatologa”; “Neesmu dzirdējusi, ka Mārupes novadā būtu pieejams zobārsts, kuram ir noslēgts līgums ar valsti un kas pieņemtu bērnus”; “Vajag labu bērnu zobārstu un higiēnistu”.

Saistībā ar stomatoloģisko pakalpojumu pieejamību novadā respondenti savos komentāros minējuši tādas problēmas, kā, piemēram:

“Garās rindas”; “Nevar sazvānīt un pieteikt vizīti”; “Strādājošiem nepiemērots darba laiks”; “Zobārsts Skultē nav vispār pieejams.”

Aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājums, vai novada aptiekās ir iespējams **iegādāties ārsta izrakstītos medikamentus**. 92,6% respondentu devuši apstiprinošu atbildi. Mārupē apmierināto respondentu īpatsvars ir vislielākais, sasniedzot gandrīz 100% (27.att.). Jaunmārupē attiecīgi 89% iedzīvotāju atzīmējuši, ka aptiekā var iegādāties ārsta izrakstītos medikamentus. No aptaujātajiem Tīraines iedzīvotājiem 89,3% (n=25) atzīmējuši, ka savā aptiekā var iegādāties ārsta izrakstītos medikamentus, bet Skultē viens no četriem respondentiem piekrituši apgalvojumam, ka aptiekā var iegādāties ārsta izrakstītos medikamentus.

27.att. Respondentu īpatsvars, kas piekrīt, ka novada aptiekās ir iespējams iegādāties ārsta izrakstītos medikamentus atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Jautājumā par iespējām aptiekā iegādāties ārsta izrakstītos medikamentus nenovēro statistiski ticamu saistību ar respondentu vecumu. Arī nodzīvoto vidējais gadu skaits Mārupes novadā statistiski ticami nav atšķirīgs starp respondentu grupām,

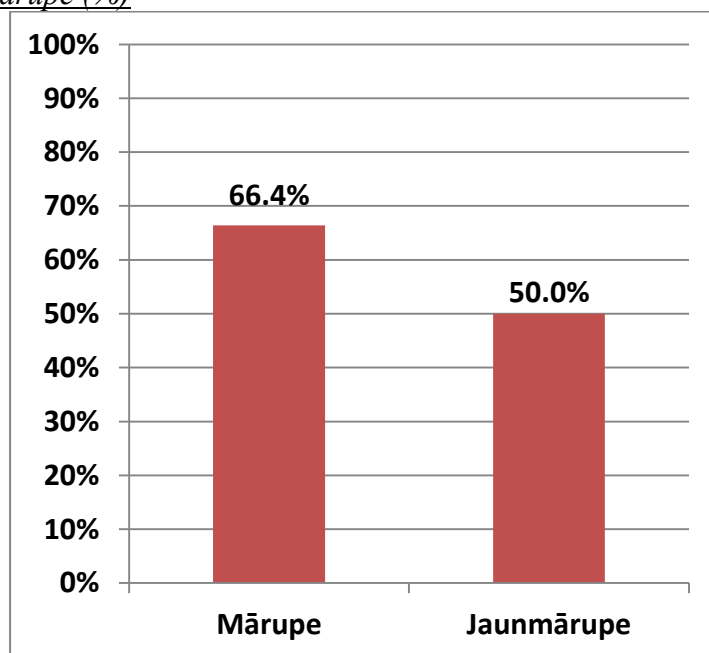
kuri piekrituši, ka novadā iespējams iegādāties izrakstītos medikamentus, un tiem, kas devuši tomēr noliedzošu atbildi.

Nepieciešamība pēc atsevišķiem veselības aprūpes pakalpojumiem Mārupes novadā

Aptaujā tika noskaidrots, vai respondenti uzskata, ka novadā nepieciešams piedāvāt speciālus **atkarību profilakses pakalpojumus**. Uz šo jautājumu neatbildējuši ir 26% no visiem respondentiem (n=75).

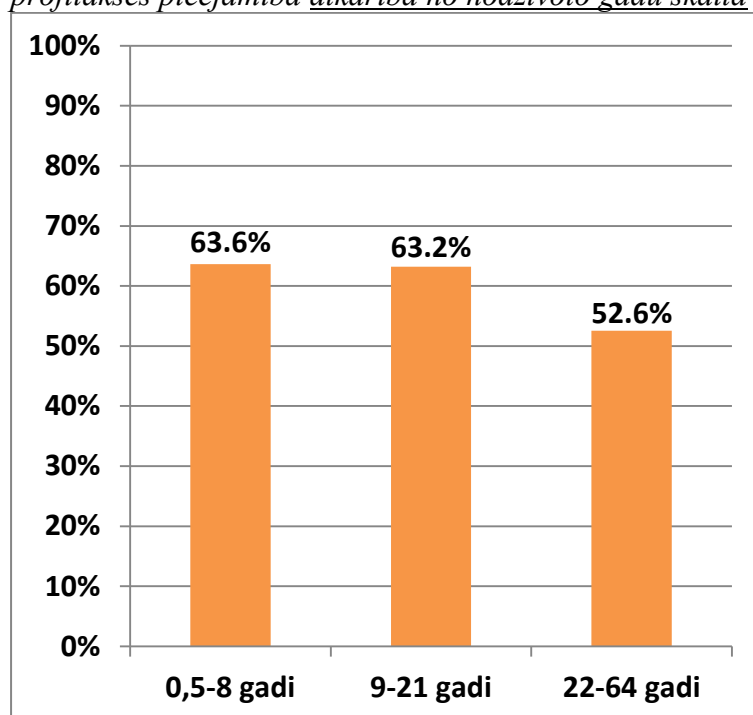
Kopumā no visiem atbildējušajiem respondentiem 59,3% uzskata, ka Mārupes novadā būtu nepieciešams piedāvāt programmas atkarību profilaksei. Salīdzinoši Mārupē šādu respondentu īpatsvars ir 66%, bet Jaunmārupē – 50% (28.att.). Arī Tīrainē nedaudz vairāk nekā puse respondentu –56% (n =14) domā, ka novadā būtu nepieciešami speciāli atkarību profilakses pakalpojumi. Skultes ciemā šādi domā tikai viens no aptaujātajiem četriem iedzīvotājiem.

28.att. Respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka novadā nepieciešama atkarību profilakses pieejamība atkarībā no ģimenes ārsta prakses pieraksta vietas Mārupē vai Jaunmārupē (%)

Atšķirības pēc vecuma starp respondentu grupām, kuri uzskata, ka speciāli atkarību profilakses pakalpojumi būtu vai arī nebūtu nepieciešami, nenovēro. Arī vidējais Mārupes novadā nodzīvotais gadu skaits abās grupās neatšķiras. Lai arī atšķirības nav statistiski ticamas, tomēr augstākajā nodzīvoto gadu tercilē (vislielākais nodzīvoto gadu skaits novadā) respondentu īpatsvars, kas piekrīt atkarību profilakses nepieciešamībai novadā, ir vidēji par 10% mazāks nekā abās pārējās grupās (29.att.).

29.att. Respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka novadā nepieciešama atkarību profilakses pieejamība atkarībā no nodzīvoto gadu skaita Mārupes novadā (%)

Vairākos komentāros respondenti minējuši, ka viņiem jautājumā par atkarību profilakses pakalpojumu pieejamību viņiem nav viedokļa, jo “nav informācijas, lai atbildētu uz šo jautājumu” vai arī “nav nācies saskarties ar atkarības vielu lietošanas problēmu”. Daži respondenti norādījuši uz atkarības vielu profilakses programmu nepieciešamību tieši skolas vecuma bērniem un jauniešiem:

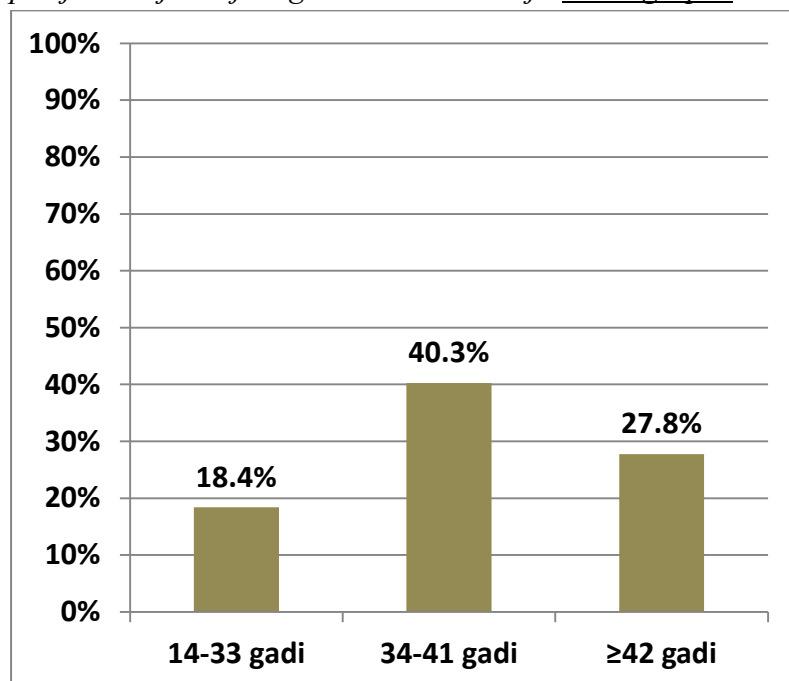
“Vajag izglītēt jau skolās”; “[..] varbūt, ka jauniešiem vajadzētu šādu profilaksi”; “Nepieciešams runāt par datoratkarību bērniem”.

Uz jautājumu par **konsultāciju pieejamību jaunajām ģimenēm** bija atbildējuši 80,3% aptaujāto, no kuriem 28,4% piekrīt, ka Mārupes novadā būtu šādas konsultācijas nepieciešamas.

Mārupes, Jaunmārupes un arī Tīraines aptaujāto iedzīvotāju vidū respondentu īpatsvars, kas piekrīt šādu konsultāciju nepieciešamībai novadā ir aptuveni līdzīgs – vidēji 28%. No aptaujātajiem četriem Skultes ciema iedzīvotājiem piekrītošu atbildi devuši divi.

Respondentu, kuri piekrīt vai nepiekrīt šāda pakalpojuma nepieciešamībai, vidējais vecums un vidējais novadā nodzīvoto gadu skaits statistiski ticami neatšķiras. Taču statistiski ticamas atšķirības vērojamas vecumgrupu tercilēs, kur vidējā un vecākajā aptaujāto respondentu vecumgrupā iedzīvotāju īpatsvars, kas piekrīt īpašu konsultāciju jaunajām ģimenēm nepieciešamībai savā novadā, ir lielāks nekā gados visjaunākajā respondentu trešdaļā ($p < 0,01$) (39.att.).

39.att. Respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka novadā nepieciešama konsultāciju pieejamība jaunajām ģimenēm iedzīvotāju vecumgrupās Mārupes novadā (%)

Līdzīga sakarība vērojama arī saistībā ar nodzīvoto gadu skaitu Mārupes novadā, taču atšķirības starp novadā nodzīvoto gadu terciļu grupām ir mazākas.

Daudziem respondentiem īpašu komentāru šajā jautājumā nav bijis. Kāda respondente atzīmējusi, ka šādi pakalpojumi varētu būt “ļoti specifiski, un šādam

pakalpojumam var nebūt pieprasījuma”. Viens respondents norādījis, ka, pirmkārt, jaunās ģimenes būtu nepieciešams izglītēt “zīdaiņu un bērnu aprūpes jautājumos”, bet kāds cits aktualizējis nepieciešamību runāt par “bērnu emocionālās audzināšanas” jautājumiem.

Kopumā no visiem aptaujātajiem respondentiem 6% atzīmējuši, ka novadā būtu **nepieciešamība pēc rehabilitācijas pakalpojumiem**. Jāatzīmē, ka neatbildējušo īpatsvars šajā jautājumā sasniedz tikai 7,3%. Būtiskas atšķirības neatrod ne saistībā ar respondentu dzīvesvietu, ne arī saistībā ar vecumu un nodzīvoto gadu skaitu novadā nenovēro.

Vispārēji ieteikumi veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai un kvalitātes paaugstināšanai Mārupes novadā

Aptaujas beigās respondentiem bija iespēja sniegt komentārus un dot jebkāda veida **ieteikumus ārstniecības personu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai, diagnostisko izmeklējumu un medicīnisko manipulāciju iespēju nodrošināšanai, kā arī kvalitātes paaugstināšanai Mārupes novadā.**

Lielā daļā komentāru izskan priekšlikums, nodrošināt papildus ģimenes ārstu prakses vietas Mārupes novadā:

“Ģimenes ārstu skaitam jābūt atbilstošajam iedzīvotāju skaitam [..]”; “Ir nepieciešami vēl terapeiti, jo pacientu ir daudz vairāk, nekā spēj apkalpot”; “Jāpalielina ģimenes ārstu skaits [..]”; “Lūdzu vairāk profesionālus ģimenes ārstus!”; “Vajadzētu vēl kādus pāris ģimenes ārstus, lai neveidotos rindas.”

Citi attaujātie iedzīvotāji uzskata, ka Mārupes novadā nepieciešams domāt par citu speciālistu piesaistīšanu:

“Vajag lielāku speciālistu pieejamību [..]”; “Mūsu ģimenei ir aktuāla fizioterapeita pieejamība [..]”; “Pieaiciniet speciālistus!”

Atsevišķos komentāros izskan arī nepieciešamība pēc lielāka diagnostisko pakalpojumu piedāvājuma novadā:

“USG izmeklējumu pieejamība”, “Vajag lielāku izmeklējumu pieejamību”, “Magnētisko rezonansi, rentgenu!”

Taču salīdzinājumā ar citiem speciālistiem respondenti visbiežāk kā prioritāti minējuši vajadzību pēc papildus pediatra vai ģimenes ārsta pakalpojumiem novadā, kas būtu gatavi strādāt ar bērniem:

“Tā kā Mārupē ir ļoti daudz bērnu, tad mans ieteikums būtu padomāt par pieprasītāko speciālistu pieejamību “Mārupē/Jaunmārupē tieši bērniem [..]”; “[..] kā prioritāte – pediatrs [..]”; “Nepieciešami vairāk labi ģimenes ārsti, kas gatavi strādāt ar visu ģimeni, īpaši bērniem [..]”; “Ņemot vērā lielo bērnu skaitu pašvaldībā, iesaku sākt ar pediatru un ģimenes ārstu pieejamības nodrošināšanu”; “Vēlētos pediatru, kas iedziļinātos bērna slimības vēsturē [..]”.

Dažās atbildēs izskan nepieciešamība pēc papildus medicīniskās palīdzības nepieciešamības novadā akūtu veselības problēmu gadījumā:

“Dežūrārsts brīvdienās”; “Būtu labi, ja Mārupē, nevis tikai Jaunmārupē, būtu pieejams kas vairāk par medpunktu”; “Nodrošināt vairāk akūto stundu”.

Atsevišķu respondentu komentāros izskan neapmierinātība ar Skultē pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem salīdzinājumā ar Mārupes novadu

kopumā: “Skultes ciemata iedzīvotājiem pieejamais medicīnas pakalpojumu klāsts ir ievērojami mazāks, salīdzinot ar vidējo līmeni novadā”.

Vairākās respondentu atbildēs pieminēta aptiekas trūkuma Skultē problēma:

“Skultē dzīvojošiem nav pieejama ne aptieka, ne bankomāts, lai izņemtu naudu un palūgtu kaimiņam sarūpēt zāles”; “Skultē zāles nevar iegādāties. Aptieka sen kā likvidēta.”

Kāda Skultes aptaujātā iedzīvotāja aktualizējusi transporta pakalpojumu pieejamības problēmu, kas ietekmē iedzīvotājiem iespēju saņemt nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus ārpus Skultes citur novada teritorijā:

”Skultē ir tikai ģimenes ārsta prakse. Visi pārējie pakalpojumi saistīti ar transportu. Nav tiešas satiksmes novadā ar citiem ciemiem.”

Salīdzinoši bieži savos komentāros respondenti izteikuši neapmierinātību ar esošo ambulanci Mārupē. Vienas iedzīvotājas izteikumi ir gana skarbi: “Mārupes ambulance ir kā melns traips uz skaistās Mārupes fona. Bailes pat saslimst, lai nevajadzētu iet uz to veco, atbaidošo māju. Izskatās kā veca lauku poliklīnika [..]”. Daži respondenti uzsvēruši tieši organizatoriskas problēmas Mārupes ambulancē:

“Pirmkārt, ir jāsakārto Mārupes ambulances darbs tā, lai cilvēkiem ģimenes ārsts būtu reāli pieejams, nevis tikai skaitītos uz papīra”; “Ir jāpalielina ārsta darba stundas un jāuzlabo pierakstīšanās sistēma.”

Atsevišķi respondenti ir atzīmējuši nepieciešamību pēc laipnākas komunikācijas ar ģimenes ārstiem un citiem veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, piemēram: “Ieteiktu reģistratūras darbiniecēm būt atsaucīgākām un laipnākām pret apmeklētājiem. Pašlaik izskatās tā, ka apmeklētāji viņām ļoti traucē un kaitina”.

Salīdzinoši vērā ņemams respondentu skaits kā risinājumu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un kvalitātes paaugstināšanai Mārupes novadā ir izteicis vēlmi pēc jauna tipa veselības centra Mārupē, kurā būtu iespējams saņemt pamata diagnostiskos izmeklējumus un kurā būtu pieejami arī pakalpojumi pie atsevišķiem speciālistiem:

“Jādibina veselības centrs”; “Jābūvē jauns veselības dienests, piesaistot jaunus speciālistus”; “Jaunu un kvalitatīvu veselības centru Mārupē!”; “Ņemot vērā Mārupes kopējo iedzīvotāju skaitu, ir nobriedusi vajadzība pēc normālas vidēja izmēra poliklīnikas, kurā būtu ne tikai terapeits, bet arī LOR, acu ārsts, pediatrs, ķirurgs, ginekologs, kā arī vismaz neliels izmeklējumu klāsts.”

Tomēr paralēli nepieciešamībai pēc jauna veselības centra Mārupē, respondentu atbildēs ir aktualizēta arī vajadzība, attīstīt lokālo sabiedriskā transporta

infrastruktūru Mārupes novada teritorijā, kas tādejādi uzlabotu arī pieejamību veselības aprūpes pakalpojumiem novadā:

“Nepieciešama tāda veselības iestāde, kurā būtu apvienoti visi pakalpojumi un kur būtu iespējams nokļūt no visiem Mārupes novada ciemiem ar sabiedrisko transportu.”

Aptaujas rezultātu komentāri

Aptaujas rezultāti liecina, ka kopumā 80% aptaujāto Mārupes novada iedzīvotāju ir apmierināti ar ģimenes ārsta pieejamību un sniegtajiem pakalpojumiem, taču jāņem vērā, ka aptaujā bija pārstāvēti dominējoši tikai divi ciemi – Mārupe un Jaunmārupe, turklāt apmierināto īpatsvars abās vietās stipri atšķīrās par labu Jaunmārupei. Tas ir sliktāk nekā salīdzinoši ar vidējo novērtējumu Latvijā.

Veselības ministrijas Slimību un profilakses centra (SPKC) 2014.gadā veiktā Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījumā noskaidrots, ka kopumā ar savu ģimenes ārstu ir apmierināti 90,8% iedzīvotāju vecumā no 15 – 64 gadiem (62,1% - ir pilnībā apmierināti, bet 28,7% ir daļēji apmierināti) ar savu ģimenes ārstu. Mazāks apmierināto Latvijas iedzīvotāju īpatsvars vērojams attiecībā uz specifiskiem jautājumiem par veselības aprūpes pieejamību un kvalitāti. Piemēram, ar ģimenes ārsta pieņemšanas laiku pilnībā vai daļēji ir apmierināti 85,9% Latvijas pieaugušo iedzīvotāju. Pēc aptaujas Mārupes novadā ar ģimenes ārsta darbu laiku bija apmierināti vidēji tikai 80% respondentu.⁹

Detalizētāku rezultātu analīzi par Mārupes novadu varētu veikt gadījumā, ja iegūtu papildus informāciju, proti, palielinot respondentu iesaisti no citiem ciemiem, kā arī mērot apmierinātību ar veselības aprūpes pakalpojumiem skalā, nevis kā kategorisku lielumu. Par to liecina arī daļa aptaujāto komentāru, kuros respondenti bija atzīmējuši, ka, piemēram, ar ģimenes ārsta darbu viņi ir daļēji apmierināti.

Kopumā savos komentāros vairākkārtīgi aptaujātie Mārupes novada iedzīvotāji minējuši vajadzību palielināt ģimenes ārsta prakšu skaitu novadā.

Ar speciālistu sniegtajiem pakalpojumiem ir apmierināti 57% iedzīvotāju. No respondentu komentāriem var secināt, ka daļai aptaujāto iedzīvotāju jautājums attiecībā uz speciālista definīciju nav bijis skaidrs. Komentāri aptaujas anketās liecina,

⁹ Grīnberga D., Pudule I., Velika B., Gavare I., Villeruša A. Latvijas pieaugušo iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums, 2014. Slimību profilakses un kontroles centrs, Rīga, 2015.gads.

ka ar speciālista saņemtiem pakalpojumiem respondenti domājuši zobārstniecības pakalpojumus. Tādējādi turpmākos pētījumos, iespējams, ir nepieciešams vai nu iepriekš paskaidrot ārsta-speciālista definīciju, vai arī jautāt detalizētākus jautājumus, ņemot vērā konkrētas Mārupes novadā pieejamas ārstu specialitātes.

Līdzīga situācija vērojama arī jautājumā par apmierinātību ar medicīniskajām manipulācijām. Savos komentāros par medicīnisko pakalpojumu pieejamību novadā daļa respondentu pauduši savu neizpratni par medicīnisko manipulāciju jēdzienu, norādot, ka: “Mārupē nav nekādu medicīnisko manipulāciju” vai arī: “Tas ir daudz savāds jautājums”, “Nesaprotu, kas tās par medicīniskām manipulācijām [...]”.

Pēc aptaujas rezultātiem 63% respondentu ir apmierināti ar pediatra sniegtajiem pakalpojumiem. No respondentu komentāriem jāsecina, ka daļa respondentu nav varējuši sniegt jēgpilnu atbildi uz šo atbildi, jo pediatra pakalpojumus nav vispār izmantojuši. Tādējādi, lai iegūtu pēc iespējas precīzākas atbildes, turpmākā pētniecībā uzreiz atbilžu variantos būtu jāparedz izvēles variants, kurā respondents norāda, ka minētos veselības aprūpes pakalpojumus nav izmantojis vispār.

Savos komentāros daudzi respondenti izteikuši nepārprotamu vajadzību Mārupes novadā atvērt papildus prakses pediatrijā. Esošo ģimenes ārstu noslodzes un proporcionāli lielā bērnu īpatsvara dēļ acīmredzot noteikta daļa Mārupes iedzīvotāju izjūt akūtu nepieciešamību saņemt pieejamākus un kvalitatīvākus veselības aprūpes pakalpojumus saviem bērniem.

Pediatra specialitāte ir arī viena no kopumā visbiežāk minētajām papildus jaunajām specialitātēm, kuras būtu nepieciešamas Mārupes novadā. Vēl nedaudz lielāks respondentu īpatsvars bija izteicis vajadzību pēc oftalmologa un otorinolaringologa pakalpojumiem novadā. Salīdzinājumā ar Latvijas vidējiem rādītājiem Mārupes novadā dzimstība un bērnu proporcionālais īpatsvars ir augsts. Šobrīd pediatra specialitāte ir atkal iekļauta primārās veselības aprūpes komandā. Papildus pediatra prakses vietas atvēršana varētu atslogot ģimenes ārstu darbu un uzlabot bērnu veselības aprūpes kvalitāti novadā un iedzīvotāju apmierinātību, īpaši starp gados jaunākiem, tiem, kuriem ir bērni.

Savos komentāros respondenti vairākkārtīgi norādījuši uz vajadzību pēc jauna tipa veselības centra Mārupē, ko būtu iespējams izveidot vai nu uz esošās Mārupes ambulances bāzes, to renovējot, pārveidojot, vai arī uzbūvējot pilnībā no jauna. Savā veselības centrā Mārupes ciema iedzīvotāji vēlētos redzēt modernākas un plašākas

telpas, vairākas ģimenes ārstu prakses, saņemt arī atsevišķu speciālistu pakalpojumus un pamata diagnostiskos izmeklējumus. Jāpiebilst, ka daļa aptaujāto iedzīvotāju izteikuši pateicību par E.Gulbja laboratorijas atvēršanu Mārupē, kas liecina par to, ka vietējie iedzīvotāji pamana un novērtē pašvaldības iniciatīvas un atbalstu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošanai sava novada iedzīvotājiem. Aptaujas dalībnieki pauduši viedokli, ka alternatīva varētu būt viens mūsdienīgs veselības centrs visam novadam ar pārdomātu un labi attīstītu sabiedriskā transporta kustību novada robežās.

Rezultātu analīzē tika novērots, ka apmierinātība ar veselības aprūpes pakalpojumiem principā palielinās, pieaugot nodzīvoto gadu skaitam novadā. Lielā daļā atbilžu uz jautājumiem ir vērojamas arī atšķirības pēc vecuma – pieaugot respondentu vecumam, apmierināto iedzīvotāju īpatsvars parasti ir lielāks. Tomēr saistība ar vecumu ir vājāka nekā apmierinātības sakarība ar nodzīvoto gadu skaitu novadā. Iespējams, ka tas zināmā mērā varētu būt skaidrojams ar pielāgošanos, pieredzi un labāku orientēšanos kopienas veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanā, dzīvojot novadā ilgāku laiku. Vai arī to noteikusi zināma samierināšanās – tā ir bijis vienmēr un ko tur mainīt. Jaunienācēji Mārupes novadā daudz kritiskāk novērtē esošo sistēmu un saskata tās nepilnības un attīstības iespējas.

Pēc Veselības inspekcijas Ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu reģistra datiem 2015.gadā Latvijā kopumā bija reģistrēti 34,7 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju. Šajā gadījumā aprēķinos bija iekļauti ārsta izglītību ieguvušās personas, kuras ir nodarbinātas ārstniecības nozarē Latvijā, neiekļaujot zobārstus. Salīdzinoši Mārupē šajā pašā gadā uz 10 000 iedzīvotāju bija tikai 6,9 ārsti. Pārskatot datus par ambulatoro apmeklējumu skaitu pie ārstiem, kas ietver gan izmeklējumus, gan konsultācijas, Latvijā kopumā tie bija 5,9 apmeklējumi uz 1 iedzīvotāju. Mārupes novadā tas ir divas reizes zemāks – 2,4 apmeklējumi uz 1 iedzīvotāju.¹⁰

Zināmā mērā šīs pretrunas ārstu sadalījumā un ambulatoro apmeklējumu biežumā skaidrojamas ar Mārupes novada atrašanos Pierīgas reģionā, jo relatīvi tuvā attālumā – Rīgā ir pieejami gan dažādu ārstniecības nozaru speciālisti, gan arī vairākas privātās un valsts veselības aprūpes iestādes. Vai arī tam ir zināma pieejamības saistība – jo mazāk ārstu, jo grūtāk pie tiem piekļūt.

¹⁰ Slimību profilakses un kontroles centrs. Latvijas veselības aprūpes statistikas gadagrāmata 2015.

Izvērtējot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un efektivitātes jautājumus, pašvaldībai ir jāreķinās ar Mārupes novada atrašanos Rīgas tuvumā. Tomēr, neskatoties uz Mārupes novada atrašanos Pierīgas reģionā, Mārupes novada iedzīvotājiem ir tiesības savā novadā saņemt pieejamus un kvalitatīvus primārās veselības aprūpes pakalpojumus. Par piemēru veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes, daudzveidības un pieejamības uzlabošanā var izmantot ziņojumā pieminēto citu Pierīgas pašvaldību pieredzi.

Šīs aptaujas rezultāti liecina, ka primārās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība un kvalitāte Mārupes novadā nav optimāla, un iedzīvotāji ir norādījuši uz iespējām to uzlabot. Iedzīvotāji par prioritāru norādījuši nepieciešamību palielināt ģimenes ārstu prakšu skaitu novadā, veltot īpašu uzmanību bērnu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanai. Jāņem vērā iedzīvotāju izteiktā vēlme pēc jauna tipa veselības centra Mārupē. Iespējams, ka sadarbībā ar iedzīvotājiem ir jāattīsta ideja par mūsdienīga veselības centra veidošanas nepieciešamību ar atbilstošām telpām un plašāku veselības aprūpes pakalpojumu klāstu, par ko vairākkārtīgi aptaujātie Mārupes novada iedzīvotāji ir aptaujā pieminējuši.

Jāatzīmē, ka šīs aptaujas rezultātus nevar pilnībā attiecināt uz visiem Mārupes novada iedzīvotājiem, ņemot vērā, ka netika veikta respondentu randomizēta atlase, bet pētījuma dalībnieku iekļaušana pētījumā notika pēc brīvprātības principa, ietverot pētījumā tikai tos, kas paši izrādījuši iniciatīvu aizpildīt aptaujas anketu Mārupes novada mājas lapā vai ģimeņu ārstu praksēs. Tas lielā mērā izskaidro aptaujāto respondentu dzimuma sadalījumu, kur 82% bija sievietes. Tomēr zināmu priekšstatu no šī pētījuma datiem ir iespējams iegūt, saredzot svarīgākos jautājumus un problēmas, kuras būtu jāņem vērā gan turpmāk plānojot vēl padziļinātāku Mārupes novada iedzīvotāju viedokļa izpēti par veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti novadā, gan arī veidojot veselības aprūpes politiku novadā.

Secinājumi

➤ Veselības aprūpes pakalpojumu situācijas raksturojums Mārupes novadā

1. Mārupes novadā strādājošo ģimenes ārstu prakses pēc pierakstīto pacientu skaita ir lielas, kas ir nopietns izaicinājums veselības aprūpes pakalpojumu pieejamībai un kvalitātei.
2. Veselības aprūpes pakalpojumu saņemšana novadā ir ierobežoti pieejama pēcpusdienās un nepieejama brīvdienās.
3. Novadā netiek pietiekošā apjomā nodrošināta iespēja saņemt speciālistu konsultācijas, kā arī veikto diagnostisko izmeklējumu iespējas ir minimālas.
4. Ērti un mūsdienīgi ārstu prakses ir iekārtotas tikai Jaunmārupē. Pārējos ciemos izmanto ārstu praksēm pielāgotas telpas, kuras nākotnē būtu jāpaplašina un jāmodernizē.
5. Pašvaldības tīmekļa vietnē ir tikai minimāla uzziņa par ārstu praksēm un iespējām saņemt medicīnisko palīdzību ārkārtas gadījumos, turklāt informācijas atrašana interneta lietotājam ir apgrūtināta.

➤ Apmierinātība ar ģimenes ārstu praksi un sniegtajiem pakalpojumiem

1. Kopumā ar novadā pieejamajiem veselības aprūpes pakalpojumiem un to nodrošinājumu ir vairāk apmierināti gados vecāki iedzīvotāji un tie, kas jau novadā dzīvo ilgāku laiku, kā arī Jaunmārupes iedzīvotāji.
2. Galvenais nosacījums ārsta izvēlē iedzīvotājiem ir ārsta prakses fiziskā pieejamība – atrašanās tuvu dzīvesvietai, kā arī personiski novērtētā ārsta profesionalitāte vai saņemtās atsauksmes.
3. Ārsta prakses izvēles traucējošie iemesli savā novadā jaunie iedzīvotājiem ir ģimenes ārstu prakšu ierobežotais skaits, un lielais pierakstīto pacientu skaits, informācijas trūkums par pieejamiem primārās veselības aprūpes pakalpojumiem, neuzticība ģimenes ārstu profesionalitātei, speciālistu bērnu aprūpē/pediatru trūkums.
4. 81% aptaujāto Mārupes ciema un 97% Jaunmārupes iedzīvotāju ir apmierināti ar vietas pieejamību, kurā ģimenes ārsts sniedz savus pakalpojumus. Apmierinātība ar ģimenes ārsta vietas pieejamību palielinās, pieaugot nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā.
5. Vidēji 70% respondentu novadā, bet 100% Jaunmārupē un tikai 47% Mārupes ciemā ir apmierināti ar telpām, kurās tiek sniegti medicīnas pakalpojumi. Apmierinātība pieaug, palielinoties nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā.
6. Vidēji 80% no aptaujātiem iedzīvotājiem novadā, bet u 73% Mārupes ciemā ir apmierināti ar ģimenes ārsta darba laiku.

7. No aptaujātajiem visiem Mārupes novada iedzīvotājiem 77% ir kopumā apmierināti ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem. Apmierināto iedzīvotāju īpatsvars Mārupē ir 66%, bet Jaunmārupē 89%. Vislielākais apmierināto īpatsvars ir starp gadus vecākajiem un novadā visilgāk dzīvojošajiem iedzīvotājiem.
 8. Mārupes ciema iedzīvotāju īpatsvars, kas ir apmierināti ar ģimenes ārsta sniegtajiem pakalpojumiem mājas vizītēs ir 64%, kas ir būtiski zemāks nekā Jaunmārupē, attiecīgi 96%. Palielinoties nodzīvoto gadu skaitam Mārupes novadā, palielinās apmierināto respondentu īpatsvars ar ģimenes ārsta pakalpojumiem mājas vizītēs.
- **Apmierinātība ar speciālistu sniegtajiem un diagnostiskajiem pakalpojumiem; nepieciešamība pēc papildus veselības aprūpes pakalpojumiem novadā**
9. Ar citu speciālistu sniegto pakalpojumu apjomu un kvalitāti Mārupes novadā vidēji ir apmierināti 57% aptaujāto iedzīvotāju. Mārupes ciemā apmierināto respondentu īpatsvars ir tikai 45%, kamēr Jaunmārupē 73%.
 10. Ar pediatra sniegtajiem pakalpojumiem ir apmierināti vidēji 63% novada respondentu. Mārupes iedzīvotāju vidū apmierināto īpatsvars ir būtiski mazāks nekā Jaunmārupē attiecīgi 59% un 75%.
 11. No atbildējušajiem respondentiem tikai 7% ir norādījuši, ka Mārupes novadā papildus jauni speciālisti nav nepieciešami. Visvairāk iedzīvotāji ir izteikuši nepieciešamību Mārupes novadā pēc oftalmologa, otorinolaringologa, pediatra fizioterapeita, ķirurga, neirologa, ginekologa un zobārsta.
 12. Vidēji 55% no novada iedzīvotājiem ir apmierināti ar diagnostisko izmeklējumu pieejamību. Nozīmīgi zemāks apmierināto respondentu īpatsvars ir Mārupes ciemā 45%, savukārt Jaunmārupē tas sasniedz 71%. Iedzīvotāji vēlas novadā ultrasonogrāfijas un rentgena izmeklējumus.
 13. Kopumā 71% aptaujāto ir apmierināti ar medicīnisko manipulāciju pieejamību savā novadā. Apmierināto iedzīvotāju īpatsvars ir lielāks Jaunmārupē – 84% nekā Mārupē – 63%.
 14. Vidēji 63% aptaujāto novada iedzīvotāju, bet tikai 51% Mārupes ciema un 78% Jaunmārupes iedzīvotāji ir apmierināti ar stomatoloģiskās aprūpes pieejamību. Iedzīvotāji vēlas novadā vairāk pieejamus zobārsta un zobu higiēnista pakalpojumus tieši bērniem.
 15. Aptaujātie Mārupes novada iedzīvotāji izteikuši vajadzību pēc mūsdienu prasībām atbilstoša veselības centra Mārupē, kur būtu pieejami ne tikai ģimenes ārsti, bet arī citu specialitāšu ārsti un pamata diagnostiskie izmeklējumi.

Priekšlikumi

Gan objektīvais situācijas izvērtējums, gan aptaujas dati norāda uz nepieciešamību nākotnē pilnveidot veselības aprūpi tieši Mārupes ciemā, kurš pēc iedzīvotāju skaita un vecuma struktūras ir ar vislielāko attīstības potenciālu. Kā optimālākais risinājums būtu veidot mūsdienīgu, modernu veselības centru ar iedzīvotāju skaitam atbilstošu ģimenes ārstu prakšu skaitu un lielāku speciālistu iespējamību, kurā vienuviet varētu saņemt būtiskākos diagnostikas un ārstēšanas pakalpojumus, īpaši bērniem.

Mārupes novadam nepieciešams piesaistīt jaunus ģimenes ārstus, tostarp ar specializāciju pediatrijā. Tikpat būtiska ir arī novadā strādājošo ģimenes ārstu savstarpējā sadarbība, veidojot elastīgākus pieņemšanas laikus, tai skaitā pieņemšanas vakara stundās un dežūras brīvdienās. Ir iespējams mērķtiecīgāk izmantot ārsta palīgus vai medmāsas, viņus vairāk iesaistot patstāvīgā profilakses un veselības veicināšanas darba nodrošināšanā novadā.

Sadarbībā ar ģimenes ārstu praksēm būtu nepieciešams paplašināt arī novadā sniegto speciālistu pakalpojumu klāstu. Kā tūlītējs risinājums varētu būt iespēja pieaicināt pieprasītākos speciālistus vislabāk aprīkotajā Jaunmārupes ciema ambulancē īpašās dienās, pēc iepriekšēja pieraksta visiem novada iedzīvotājiem. Alternatīvs risinājums varētu būt uzsākt sarunas par sadarbību ar kādu no Rīgas veselības centriem par speciālistu konsultācijām noteiktās dienās pēc centralizēta pieraksta.

Mārupes novadā nepieciešams uzlabot arī ar veselības aprūpes pieejamību saistīto infrastruktūru, piemēram, radīt papildus automašīnu stāvvietas pie ambulances Mārupes ciemā, uzlabot sabiedrisko transporta iespējas starp novada ciemiem, rast iespējas atjaunot un modernizēt atsevišķas ambulances ēkas, paplašinot un aprīkojot pieņemamās telpas ar mūsdienīgu aprīkojumu, labiekārtojot labierīcības un uzgaidāmās telpas.

Lai nodrošinātu iedzīvotājiem informācijas pieejamību par Mārupes novadā pieejamiem veselības aprūpes pakalpojumiem, būtu nepieciešams uzlabot un papildināt novada mājaslapas informāciju par veselības aprūpes iespējām, slimību profilaksi un veselības veicināšanas aktivitātēm.